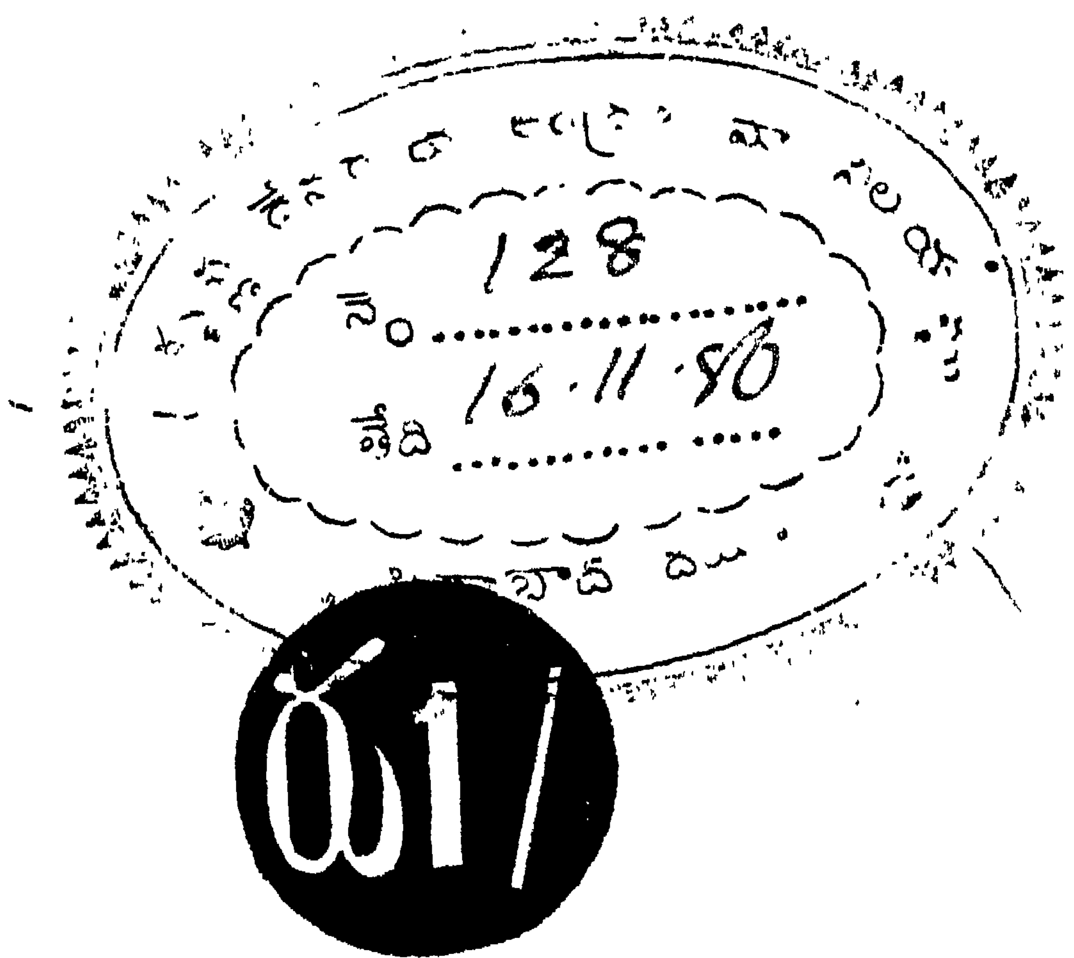
కాలక్షేపం - 2

భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు

పబ్లిషర్సు : అద్దేపల్లి అండ్ కో
సరస్వతీ పవర్ ప్రెస్
రాజమహేంద్రవరము

అన్ని సామ్యాలూ
గ్రంథకర్త్రి

మొదటిముద్రణం అక్టోబరు 1948

Saraswathi Power Press, Rajahmundry
Printed and Published by
A. Lakshmanaswamy Naidu
for Addepally & Co., Educational Publishers
Order No. 5020/1948

కాలక్షేపం-2

ఇంగ్లీషుపాఠం మూలుగుతూ జోగుతూ కునికిపాట్లుపడుతూ చదువుతూన్న కొడుకుతో,

సవితితల్లి — పొగరుమోతా! క్రాపింగు అంటుగునేను! అదా చదువు!

కొడుకు; ఉలిక్కిపడి క్రాపింగు సర్దుకుని, — టి హెచ్ యి ఎం యే యన

అనిప్రారంభించగా, ఆవిడవెళ్ళి వాడితలకాయి గోడకేసికొట్టగా, కుర్రాడు ఏడుస్తూ, పుస్తకంకేసిచూస్తూ అందులోనే ఉన్నట్టు,—డబ్లుయూ ఐ డివోడబ్లుయూ ఎంయూయన్ డియే! వై బీట్!

2

తగులడిపోతూన్న ఒకకొంప ఆర్పిపెట్టడానికి కొందరు జాలిగుండెవాళ్ళూ, కొందరు వతనగా కొంపలారిపేవాళ్ళూ వచ్చిం తరవాత, ప్రేక్షకుల్లో ఒకడైన రాయుడుగారు, తనమిత్రుడు రంగకవిగారితో,

రా — రంగకవి గారూ! అల్లాచూస్తే కార్యం లేదు, రండి, బింది పుచ్చుగోండి!

రం — ఉండవయ్యా! రేపు నేను హెచ్చుతగ్గుగా వర్ణన్లు చేస్తే మళ్లీనువ్వే తాటాకులు కడతావ్!

రా — అవీ ఉండవ్ కట్టడానికి! పెందరాళే రావయ్యా!

3

తెలుగుమేష్టరు — "తల్లిదండ్రులు" — ఏ సమాసం? మయ్యా!

వ — చాలా ప్రమాదంఅండి. పచ్చిసమాసం.

తె — ఛీ! నోరుమూసుగో! ఫుంఢాకోర్! ఒకర్రా— గానేఉంది నీనోరు!

కుసుమయ్య — (తన్ని అడక్కుండానే) ఒక్కవరసగా ఆ సమాసంలో పూర్వభాగం అండి! పరం బహు ఇదిగా లంగా ఉంది.

4

కోటయ్య — ఒరేయ్! బ్రహ్మయ్య మరీపొడుగురా, లాగ! నీకూవాడికీ చెడీపెడీ అయిందిటేమిటీ?

బాపన్న — మరేరా! నేను ఎగిరికొట్టాను, ఒకర్రా— కాయ సాగదీసి! అది ఛళ్ళుమని వాడి పిర్రమీద తగిలి.

కో — మళ్ళీ కొట్టలేకపోయావ్ దవడ కందేటట్టూ!

బా — అనుకున్నా! యత్నించా! కాని, వాడి ఁ చేతుల్తో నాగోంతిగ డబాయించి ఉంచాడేమో, నే చరుపులన్నీ గాలిలో దూసుకుపోడమే!

(5)

ఒక కచేరీ ఇవతల సాయంత్రపువేళ ఒకసంసారి మనిషిని కలుసుగుని,

సం — ఏమన్నాతంటే మళ్ళీ గౌరవనీయుణ్ణి, పెద్ద

అంటావు. అయిదుదాటింది. లోపలికివెళ్ళి నా విషయంలో మంత్రిగారికి సిఫార్సు చేస్తానని చెయ్యలేదు కాదూ?

పె — మర్యాదగా మాట్లాడు. మధ్యాహ్నంవెళ్ళి ఓగంట మాట్లాడివచ్చాను. నీకు భరవసా ఇచ్చింతరవాత ఊరుకుంటానుటోయ్, వెఱ్ఱివాడా!

సం — ఎందుకొచ్చిందయ్యా, పచ్చిఅబద్ధం? నేను ఉదయాన్నించీ గేటుదగ్గిర నుంచుంటేనే!

పె — చాదస్తుడా, రెండోగేటు లేనుటోయ్?

సం — మూడోదికూడా ఉంది. ఉంటేం? రొండోదాని దగ్గిర మాతమ్ముడూ మూడోదానిదగ్గిర మాబావమరదీ పొంచుకొనుంచీ ఉన్నారు. చేతకాకపోతే, ఆమాట అనెయ్యకూడదూ, ఇల్లా ఏడవకపోతే?

6

నారాయణ — అచ్యుతం! పాటకచేరీ ఎల్లాఉంది?

అ — ఆయన తగుదునమ్మా అన్నట్టు భాసింపట్టు వేసుగు కూర్చున్నాడు.

నా — సరేలే, పాటమాట!

అ — భైరవి ఘంట పాడాడు. భోంచేసి ఊరికే 'బేవ' మన్నట్టు ఉందిగాని ముండావాడికి ఏమీ ఆయాసమేనా లేందే!

నా — ఏదో! తెలివిగలవాడేనా?

అ — అబ్బో! మహాగడుసు! ఒక్క మాట తెలియనిచ్చాడుకాదు. మెచ్చుగునేవాళ్లు అది చూసే!

7

సాంబమ్మ — ఏమమ్మోయి, రంగమ్మగారు! ఇందాకా మీఆయన నీయెదటికొచ్చి అల్లా తెయితక్కలాడుతున్నారేం? తడికిల్లోంచి చూశానూ!

రం — ఏముంది సంబడం? నిన్న మీరు మీఆయనఎదట ఆడుతూన్నసంగతి కిటికీలోంచి చూశారటా, అది నాతో ఇందాకా చెప్పడంసాంపూ అది!

8

ఒకజడధారి ఒకకుర్రాణ్ణి వెంటతరిమి పట్టుగుని,

జ — ఒప్పుకో!

కు — నేను చెయ్యలేదు.

జ — చేశావు.

కు — లేదు. నువ్వుచూశావా?

జ — దేవుడుచూశాడు.

కు — దేవుడు అన్నీచూస్తాడా?

జ — ఓ లెక్కేమిటీ ఆయనకు!

కు — మొన్నటిరోజున మానాయనమ్మ నన్నుతిడుతూంటే నేను నవ్వుతూకూచోడం దేవుడుచూశాడూ?

జ — ఓ.

కు — (జడధార్ని ముక్కుమీద ఒక్కటిఇచ్చుగుని) ఫోసె! మా నాయనమ్మ కూడా నాన్నని కన్నమర్నాడు పోయిందిట!

9

పేరమ్మ — మీకేం? సినీమాలోకెడతారు, నాటకంలో కెడతారు, అడ్డమైనచోట్లకీ వెడతారు! మొగాళ్ళా!

సూరయ్య — మొగాడివి కావనేనా నీకుపట్టుకున్న విచారం?

పే — ఆవిచారం మీకుమాత్రం లేదూ, అప్పుడప్పుడూ?

10

సోమయాజులు — రామంగారింట్లో పెళ్ళికి దక్షిణాదినించి సన్నాయిమేళం పిలిపించారట వెళ్ళావురా? మనవాళ్ళా!

మ — ఆ. బాగాడుందిరా. సన్నాయేమిటి, "అబ్ధు" తంగా ఉంది.

సో — ఏమోరా. ఆసన్నాయిగాడు కూర్చునీ, లేచీ, కుస్తీ చేశాడుగాని, ఎంచేతో నాకు నవ్వొచ్చిందిరా, ఆనందం కలగ లేదు. నేనూ వచ్చాలే!

మ — వాడిమాట కాదోయ్! ఆ డోలు వాయించాడేం, వాడిసన్నాయిమాట నేచెప్పేది!

11

పంతులు — లెక్కతప్పా! మళ్ళీచూడు.

కుర్రాడు కొంచెంసేపటికి మళ్ళీ పట్టుగొచ్చి చూపెట్టగా,

పం — ఇంకా బేడతక్కువే, మళ్ళీచూడు.

కుర్రాడు మళ్ళీ పట్రాగా,

పం — ఆ లోతక్కువ అల్లానేఉంది.

కు — (కొంచెంసేపు ఆగివచ్చి) మేష్టారండి! ఇంకోలెక్క

చేసి దానికి భేడఎక్కువాస్తే, రొండులెక్కలూ ఏకంగా రైటు కావండీ ?

12

శివయ్య మొదటా, శివయ్య వెనక ఇంకొందరూ, మేడ మెట్లు దిగుతూండగా, మెట్లు కొంత ఒడుదుడుకుగానూ జారుగానూ ఉండడంవల్ల,

శి — (కడంవాళ్ళతో) అయ్యా, జాగ్రత ! జాగ్రత్తగా దిగండి.

పైవాడు — నువ్వుముందు జారకుండా దిగవయ్యా, మా జోలి నీకెందుకూ !

శి — అల్లాకాదులెండి. ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో నాజోలికంటె మీజోలే నాకు నెత్తిమీదివిషయం.

13

తాత — ఒరేయ్, చిన్నాడా ! నిన్న, లాగూఅదీ తొడుక్కుని, క్రచ్చుగుని, పెదిమి కొరుక్కుంటూ నీతోవొచ్చాడు, ఆయనెవరూ ?

చి — కొండకోట ఎరుగుదువా ?

తా — ఆ.

చి — ఆ జమీందార్ని ఎరుగుదువా ?

తా — ఆ ఆ.

చి — ఆయన్తో పేకాడే ఆయన.

14

చెప్పరాని తంటాలుపడి పరీక్షపేపర్లు దిద్దడం సంపాదించుకున్న మేష్టరుతో,

లక్కరాజు — ఏమండోయ్, పెద్దయ్యమేష్టారు! పేపర్లు జోరుగా కొట్టేస్తున్నట్టున్నారు! ఎక్కడా కనిపించటంలేదు.

పె — మరేనండి. జోరుగానేఉంది.

ల — ఇంకా ఏమాత్రం ఉన్నాయి?

పె — ఇక లేవండి. ఏపన్లోనేనా పూర్తిగా చెయితిరిగిన తరవాత ఆపనే ఉండదు.

ల — నిజమే. లేకపోతే ఆచెయ్యేనా ఉండదు!

15

మంగమ్మ, వెంకమ్మతోకలిసి గుడికి మొక్కపట్టిగెల్లి భక్తిపూర్వకంగా వినపడీ వినపడనట్టు,

మం — అనువులమ్మా, తల్లీ! నాకు నాలుగుపుట్ల ధాన్యం పండిస్తే, నీకు అందులో రెండుపుట్లు సమర్పిస్తాను.

వెం — (మంగమ్మ చెవులో) అంత మళ్ళీనువ్వు సమర్పించుగుంటే నీకు సహానికి సహం దండగ కాదుటో?

మం — (అమ్మవారికి కనబడకుండా చెయ్యి అడ్డుపెట్టుగుని, కళ్లుమూసుగుని, నాలిక ఆడిస్తూ వెంకమ్మచెవులో) ఊరికే అన్నాను, మాట్టాడకు. ఆవిడికి ఈమాట వినపడొచ్చిందామిటీ! ఆవిడ మొహం!

16

ఒకస్వాములారు ఒకఊరెళ్ళిన పదిరోజుల్లో ఆ ఊరిమీద ఆయనికి ఆగ్రహంరాగా,

జనులు — (సాష్టాంగపడి) దేవా కటాక్షించాలి. దాసులం! పాపులం!

స్వా — తక్షణము ఒకమహాసంతర్పణ చేయుడు. ముడుపు దండిగా కట్టుడు, లేనిచో ప్రక్క ఊర చేసినది ఇచ్చుటనూ చేయుదు.

అనగా జనులు హడిలిపోయి, బోలెడోసి అవీ ఇవీ చేసి, కానిచ్చి చివరకి ఆయనకి నమస్కరించి,

జనులు — స్వామీ! దేవరవారు ఆ ప్రక్కఊళ్ళో ఏమిటి చేశారు?

స్వా — ఆ ప్రక్కఊర మేము ఘోరమైన ఉపవాస మొకండు చేసియుంటిమి!

17

ఇనస్పెక్టరు ఎదట పాఠం ఇస్తూ,

మేష్టరు — రూపాయిలో అయిదవవంతు ఎంత? నెంబర్ ఫోర్!

నెం — మూడణాలకాని అండి.

మే — కూచో.

ఇ — ఆగండి. అబ్బాయి! అయిదు మూడణాలకాన్లు ఎంత?

నెం — రూపాయికాని అండి.

ఇ — అవునామరీ! గురువుగారు రూపాయిస్తే, నువ్వు ఇంకోకాని ఎక్కువిచ్చావే!

నెం — దక్షిణండి.

18

తండ్రి — ఈమాటేనా బాగా తగలేశావ్రా, మార్కులూ?

కొడుకు — మళ్లీ హిస్టరీలోనే వచ్చింది కొంచెం "డెఫిసిట్టు"

తం — అంటే ఎక్కువా తక్కువరా వెధవా? వెధవ నాన్చడమూ నువ్వూను!

కొ — తక్కువే.

తం — ఆయనెవర్రా? కర్రట్టిగెల్లి కనుక్కొస్తానూ!

కొ — లాభంలేదుట నాన్నా?

తం — ఏం?

కొ — స్కూలు మొత్తానికే వచ్చిందిట డిఫిసిట్టు.

తం — అప్పీతే, అదిలేని స్కూల్లో జేరి ఏడవకూడదూ?

కొ — అదిలేని స్కూలే లేదుట నాన్నా!

తం — అల్లానా! పోన్లే. కాలమానమే అల్లాఉంటే మనం ఎంజేస్తాం!

19

మేష్టరు — నరహరిరావు! పాఠం చదివావా?

న — చదివానండి.

మే — అప్పగించు.

న — జ్ఞాపకం లేదండి.

మే — ఏం గ్రహచారం ?

న — పొద్దున్నే మానాన్న నాకు ఫర్గెటివ్ ఇచ్చాడండి !

మే — ఏమిచ్చాడూ ?

న — ఫర్గెటివండి.

మే — దానికంటె నీ ఫరఫరలాడించడం బాగుంది.

20

భోగంమేళం రక్తికట్టి మజాగా అయిపోతున్న సమయంలో సభలోకూర్చున్న తెలుగుప్లీడరు గౌరయ్యగారు తన సరసని కూర్చున్న ఇంగ్లీషువకీలు కృష్ణారావుగారి చెవిలో

గా — కనిపెట్టారా ?

కృ — ఏమిటి ?

గా — దాని మొహం !

కృ — మీ మొహంలా ఉంది ! అసలేమిటీ?

గా — అదికాదండీ !

కృ — ఏమిటి మరి ?

గా — మొహానికీ, అంత ఒత్తుగా మెత్తిందేం టూత్ పౌడరు, మరీనూ ?

21

పుల్లయ్య - విస్సన్నా ! ఎల్లాఉంది పంతులుగారి వ్యాసం ?

వి — పంతులంటే నువ్వేనా ?

పు — మరే.

వి — మొదట్లోకొంతచూస్తే, 'తరువాతచూడుదు' అనిఉంది.

పు — అక్కడ చూస్తే?

వి — 'పైన ఉదాహరించినట్టు' అని ఉంది.

పు — మాధ్యస్తంలో చూస్తే?

వి — అక్కడ ఒక అక్కర్లేని విషయం కొంత చర్చింపబడి 'ఇంకా లోతుగా దిగబడడం అప్రస్తుతం' అని ఉంది.

పు — సంగతి నీకు తెలియలేదంటూ!

వి — తెలియకేం? నీకు తెలియలేదని తెలిసింది.

22

ప్రణయరావు రచించిన ఓ గీతమాలిక ఒక శాస్త్రుల్లుగారు దీక్షగా చూస్తూండగా,

ప్ర — ఏమండోయ్, శాస్త్రుల్లుగారు! నా పద్యాలు అంత పరిశీలనగా చూస్తున్నారు, తప్పులుకోసమా ఏమిటి?

శా — అబ్బే! ఒప్పులకోసమే, దగ్గిరదారిగదా అని.

23

ఆగిఆగి స్కూలుపైనలు పరీక్షకి వెళ్ళివచ్చిన రామయ్యా కామన్నగారితో,

రా — లెక్కలపేపర్లో, వాడిదుంపతెగా, మేష్టరు చెప్పినట్టు "క్వాడ్రిలేటరల్" ఇచ్చాడ్రా!

కా — నువ్వు అదేనా చేశావా?

రా — లేదు. అదిరాందే? "ఇంపాసిబిల్"ట!

కా — అవున్రా, మేం వెళ్ళిన యేడూ అంతేట!

24

ముత్తయ్య — అదేమిట్రా, వడ్డికాసులూ! మెడ అల్లా ఉందీ? దవడ వాచిందేం?

వ — పిప్పిదంతం తీయించుకున్నాన్రా. వైద్యుడు పొరపాట్న ఘట్టిదంతం పీకాడు. ఓ పట్టాన్ని ఊడకపోతేనూ, రొమ్ముమీద కాళ్ళు దబాయించి పట్టకారుతో మెలెట్టి గుంజాడు.

ము — ఏముచ్చుగున్నాడోరీ!

వ — మామూలుగా పుచ్చుగునే రూపాయీకాక, ఇంకో రూపాయి ఇస్తేగాని కిట్టదన్నాడు.

ము — ఎందుకూ? పొరపాటు బడ్డందుకా!

వ — చెప్పాడుకాడు చచ్చినా!

ము — మెడపొడుగు చేసినందుకు గావును!

వ — కావును! మొదట్లోలేనిది ఇప్పుడు తలకాయి సరంబీకి తగుల్తోంది. పోదూ! మన సొమ్మెంతమంది తింటున్నారు కారూ!

25

సుందర్రావు - ఏమండి నరసన్నగారు ! మనవాళ్ళంతా వచ్చారటా !

న — (ఇంట్లోకి చూసి) ఏమే ! సుందర్రావుగా రొచ్చారు.

సుం — నవ్వుతూ అడుగుతున్నానూ, "ఏమే" అన్నారు దా, పెద్దావిడ పలుకుతుందా, రొండో ఆవిడా ?

న — కావలసినప్పుడు ఎవర్తీపలకదు, అక్కర్లేనప్పుడు అంతా పలుకుతారు.

సు — సున్నితం, చెప్పకూడదుగాని, పెద్దాపిణ్ణి "ఏమే" అని పిలవండి.

న — మరి తరవాత ఆవిణ్ణిమాత్రం?

సుం — "ఏ జ్యూక్" అని పిలిస్తేసరి!

26

కొందర్ని కూచోబెట్టి శేషయ్య ఒకవ్రాతప్రతి చదువుతూ,

శే — "అంతట నతనికి దావాము వేయ"

అని ఉచ్చరించగా, బోధపడక

ఒకశ్రోత — 'దావాము' ఏమిటి ?

శే — ఉండండి. 'వా' మీాద ఏవో అంకివేశారు.

ఒకశ్రోత — ఆ అంకి ఉద్దేశం, కింద రాస్తారుచూడు.

శే — (చూసి) "అసలు 'హ'- అని వ్రాయదలచి తలకట్టు మరచినాడ."

ఇంకోశ్రోత — అబ్బా! ఎంతపనీ! ఇంకా ఏమన్నా రాశాడా?

శే —"అదిఅక్కడ ఉన్నట్టుగాభావించి చదువుకొనవలెను."

మరోశ్రోత — హరి! ఎంత సిరాపాడైందిరా! వీడితలకట్టు బంగారంగానూ!

27

గోపాళం — రాత్రి నాటకం ఎల్లాఉందిరా, దాసూ!

దా — వేషాలూ, తెర్లూ నాటకమూ, ఆడేవాళ్ళూ,

మాత్రం పాతసరుకు. సాంగ్సు కొత్తవేటగాని తబలావాడు మానేశాట్ట, లేదూ! ఉందీ!

గో — అయినా! సరిగ్గా చెబుదూ!

దా — ఏమో! నేను ఈమధ్య చూసినవాటిల్లోకి బాగానే ఉంది. అన్నట్టు నువ్వూ వచ్చావుగా! నీ కెల్లాఉంది?

గో — నేను ఆమధ్య చూడనివాట్లకంటె చాలాబాగుంది.

28

కోదండం తనస్నేహితుడైన బంగారయ్యతో కలిసివచ్చిన కాశీగారితో మాట్లాడుతూ,

కో — నామాట కేవలం కొట్టిపారయ్యకండిమరి, పది పన్నెండు భాషల్లో ప్రవేశంగల ముండావాణ్ణి.

కా — ఏమేమిటం డవి?

కో — (గబగబా) తెలుగూ, ఇంగ్లీషూ, అరవం, కన్నడం, హిందూస్తానీ...(అని ఇకజ్ఞాపకంరాక) హిందీ...

కా — హిందూస్తానీ, హిందీ బహుదగ్గిరేగా?

కో — అయితేం లెక్కకి వేరేగా?

కా — అయితేం మీారన్నవి ఆరేగా?

కో — (కొంచెం తెల్లపోతాడు)

బం — ఆ ఆరూ రాయడంతోటీ చదవడంతోటీ పన్నెండనేకాదూ నీ తాత్పర్యం?

కో — అద్దమా! అదే. చూశారూ, కాశీగారు! వైఖరి కనిపెట్టడంలో మావాడి ప్రజ్ఞ ఇంతాఅంతా కాదు.

కా — తెలుస్తూనే ఉందండి. మీప్రజ్ఞకి అధమం రెట్టింపు ఉంటుంది.

29

విమలాపురంలో కథచెబుతూ ఒక హరిదాసుగారు తాళం తప్పుతూండగా సభలో కూర్చున్న వారి సాటిహరిదాసు ఒకాయన అది భరించలేక,

సా — అయ్యా! మీరు ఫక్తు ఆ పాటేదో పాడుకుంటూ పొండి, తాళం ముట్టుగోకుండానూ! ఆ తాళంగొడవ నే చూస్తూంటానూ!

అనగా సభలో మరొకడైన త్రివేణిరావు సాటిహరి దాసుతో,

త్రి — అల్లాకాదండి. తమరు ఎల్లానూ తలపెట్టుకున్నారు గనక ఆపాటకుడా తమరే చూస్తే కృతార్థులం.

హరిదాసు — మరి నేనో!

త్రి — మీకేం గంతెయ్యండి హాయిగానూ!

30

రామయ్యా కామయ్యా, ఒకరోడ్డుమీదఉన్న ఒకమనిషినీ ఒకదున్నపోతునీ చూస్తూ పొలాలికి అడ్డంపడి అటే నడిచి వెడుతూన్నసమయంలో ఒకమోటారుకారు వచ్చి దున్నపోతుని పక్కకాలవలోకి నెట్టి పారెయ్యడంతోటే ఆమనిషి బూతులు తిట్టి కళ్ళెర్రచెయ్యడంచూసి డ్రైవరు ఆమనిషిమీద ఓమనీసర్సు పారేసి పోయేసరికి వీళ్ళిద్దరు రోడ్డుసమీపించగా,

మనిషి — (జాలిగా) పాపం! ఎవరిదో దున్నపోతు! ఎంజేస్తాడు డ్రైవరుమాత్రం?

కామయ్య — ఎవరిదైతేం? కారు ఆపద్దుటయ్యా, చచ్చులాగ ఊరుకున్నావ్!

అంటూ దున్నపోతుకి ఏదోచూస్తూండగా ఆమనిషి పర్సు తీసి అందులో డబ్బులేకపోవడమేకాక అది చిరిగి పోయిందని కూడా గ్రహించి వాళ్లతో,

మ — (కోపంతో) ఊరుకోడవేం? కారునెంబరు ఆరువేల మీదఉంది. సాగతీద్దాం రండి!

31

సుబ్బన్న — ఒరేయ్, శ్రీరాములూ! మనశివరావు పాడుతూ మధ్య మధ్య హ హ హ హైం హై అంచూంచాడేమిషీ?

శ్రీ — తనపాట హాయి హాయిగా ఉంటుందని, ప్రాలుద్ధం చేత విన్నవాళ్లు, ఆలస్యంకాకుండా అనుకోడానికి.

సు — వెనకతను హైదరాబాదులో కొన్నాళ్లున్నానని గర్వంకొద్దీ కాదుగదా!

శ్రీ — అందుకో, లేకపోతే తనుపాడేది హిందూస్తానీ బాణీ అని అందరూ గ్రహించడానికో.

సు — ఆహా అందుకనా! హల్లాచెప్పూ! హిప్పుడునచ్చింది!

32

చంద్రుడుగారు రాత్రి ఒంటిగ్గంటకి మామూలుగా ఒకపని మీద బైటికిరాగా, గబగబా రోడ్డుమీద డాక్టరుగారు వెళ్ళడ

మున్నూ వెనకాలే భంట్రోతు రావడమున్నూ గమనించి, భంట్రోతుతో

చం — ఎక్కడికోయ్! తొందరగా వెడుతున్నారు?

భం — భగవాన్లుగారి ఇంటికండి.

చం — ఏమిటి కథ?

భం — ఆయన "వైఫ్" గారు నెప్పులతో "ట్రబుల్" పడుతున్నార్టండి, "అర్జెంటు" గా "కా" లొచ్చి డాక్టరుగారు "ప్రెగ్నెంట్" చెయ్యడానికి వెడుతున్నారండి.

చం — వెళ్ళు పాపం! ఇంగ్లీషులోకుడా గర్భకవిత్వం వచ్చు న్టోయ్ నీకూ!

33

సంభావనదొడ్లో వెనకాల సూరయ్యతో,

కిత్తన్న — సూరయ్యా! గేటు కేసిచూడు! ఏ మిస్తూన్నట్టు?

సూ — అర్ధా, పానలా, బేడాట! మనికి ఆఖరి దే!

కి — ఏడిశారు! నాకు అర్ధే తెమ్మంటూను. ఇంతంతున్నాం, మనికి బేడేమిటి?

సూ — వాళ్ళకామాత్రం తెలియదూ! నీకు వచ్చి చచ్చిం దేమి టంటూరు!

కి — నాకేమీ ఎంతమాత్రం రాదుగనకనే పెద్దసంభావన ఇవ్వాలోయ్ చవటల్లారా అని వాదిస్తాను. అయితేనూ, ఎంత మందో చూడు!

సూ — ముగ్గురు. ఓడు సంచీపుచ్చుగున్నాడు. ఓడు

2

సంభావన ముట్టడంతోటే మనిషిని కిందికి ఈడ్చేస్తున్నాడు.

కి — మరి మూడోవాడు ?

సూ — ఈడవబడేవాడిచేతులో ఏమున్నాఉంటే తనుచ్చుకుని ఈడుపుపూర్తి అయింతరవాత వాడికిచ్చేస్తున్నాడు.

కి — సరే నేను ముందు వెళ్ళి ఈడ్చేవాళ్ళని ఈడ్చేస్తా. అప్పుడు నాకు అర్ధ ఎల్లానూ ఇవ్వాలిగదా అని, ఈడవడానికి నన్నూ ఉండమంటారు. ఇంతలో నువ్వురా, నిన్ను ఈడవడం నాకు తరంకాదంటాను. నాకంటె గొప్పవాడవుకదా అని గ్రహించి నీకూ అర్ధఇస్తారు.

34

సేతుపతి గారింట్లో సదస్యం సందర్భంలో దొడ్డిదగ్గిర ఒక తిమ్మయ్యగారికి అణా యివ్వగా, ఇచ్చినవాడితో,

తి — తాటిమట్టలు పాదాలకి కట్టుగుని, పుంత కడ్డమడి, చెవులు ఘుడియలడి, ప్రాణంకళ్ళంటి, దేవుడా అంటూ వస్తిని గదా, అణాటయ్యా, నాకూ !

ఆయన — నీకు ఏమేంవచ్చు?

తి — నాకా! నాకు లక్షవచ్చును. అదంతా యెల్లా యిప్పుడు చెప్పడం! పెళ్ళికి తెలుపులిస్తారని పుకారువెయించి, అర్ధణాటయ్యా, వెధవఅర్ధణా!

అనేసరికి ఇచ్చే ఆయనదగ్గిర మద్దతున్న మనిషి తిమ్మయ్యాని దవడ ఊడ్చి వీధిలోకి లాగగా, తిమ్మయ్యవెళ్ళి మైలవాడికి మళ్లే గంధం పెట్టుగుని జుట్టు విరబోసుగుని మళ్ళీవచ్చి వీధికి

అడ్డంగానిలబడి ఆకాశంకేసి చూస్తూ పాత్రంతో పొట్ట బాదుకుంటూ,

తి — అయ్యోదేవుడా! ఈ సేతుపతిగారింటో పెళ్ళి అనే నిమిత్తం కల్పించి నన్నురప్పించి లాక్కుపోతున్నావుట్రా! అంటూ గోలగా ఏడ్చేసరికి, సేతుపతి పరిగెత్తుగొచ్చి,

సే — అయ్యా! నన్ను కటాక్షించండి! ఇదిగో రూపాయి! తగ్గండి, లెండి, స్నానంచేసి మడికట్టుగుని రండి. అనగానే తిమ్మయ్య అది పుచ్చుగుని స్నానానికి వెడుతూండగా, అతనితో అతని స్నేహితుడైన నమ్మయ్య,

న — నిజంగానే కొట్టుగున్నావురా పాత్రంతో! నెప్పట్లా?

తి — లగ్గసరికాదుట్రా మరీ! ఊహూ అజీర్ణం! ఎం జెయ్యనూ!

35

ఎల్లానైనాసరే ఒప్పించి భోజనం చెయ్యాలని ఒకగృహస్థు ఇంటికి కామాక్షిసుందరం వెళ్ళి, కొంత ప్రసంగం నడపగా,

గృ — అల్లాయితే మీకు పనసారాదూ?

కా — రాకేమండీ! కొద్దోగొప్పో, యథాశక్తి, వాణీ కటాక్షంవల్ల, నేనూకొంత, దాని బొడ్డుపాక్కా, మరి......

గృ — ఏదీ, కొంచెం!

కా — నాకూః అయిదగురూః కొడుకులూః అందులోః

గృ — ఇదేమిటండోయ్! ఇది సంస్కృతమే కాదుగా!

కా — మీరెరగరుపాపం! తెలుగులోమాత్రంలేదూ, పనసా!

గృ — ఉంటేమట్టుకు, ఉదాత్త అనుదాత్తాలో !

కా — ఇప్పుడు మన సంభాషణయావత్తూ అనుదాత్త భోజనం అరణ్యామెంటు చెయించండి ఉదాత్తంపూచీ నాదీ

36

ప్రకాశం — ఏమండీ మేష్టారూ!

మే — ఏమిటి?

ప్ర — ఈగంట మాకు డ్రాయింగులేదండి !

మే — శుభం. ఇప్పుడు ఏమిటి నువ్వనేది ?

ప్ర — ఎవరో ఉందని అన్నారు నాతో !

మే — నీ 'తో' అన్నది ఇంగ్లీషు నేనా ?

ప్ర — అవునండి.

మే — అంటే తక్షణం ఆ డ్రాయింగేకానీ !

37

నాగమ్మగారు ఇంటికొచ్చిన తన చెల్లెలి మరిదితో మా టించుతూ,

నా — మీరేమన్నా చదువుకున్నారా?

మ — దులాబీగా తిరగడంచేత చదువు వెన్నే సిపోయిం మనికి.

నా — ఏమన్నా ఉద్యోగమాండీ ?

మ — అబ్బే ! మనకి ఓటే ఉద్యోగమండి !

నా — ఏమన్నా పిల్లలాండి ?

మ — మనికి ఆబాధోటి లేదండి నేటివరకు !

38

ఒకాయన ఉద్యోగం దొరక్క గర్వించచ్చి శాంతంహెచ్చి మేష్టరీ ట్రైనింగులో జేరాడు. చేరిన కొత్తరికంలోనే ఒక నాడు డ్రాయింగు గంటలో డ్రాయింగుమేష్టరు ఒక నక్క బొమ్మ గోడబల్లమీాద గీయగా,

ఆయన — (ఏర్పడని పరిచయంతో) అదేం కర్మమండోయి మేష్టారు! ఎక్కడో పెద్ద "డిజ్ అప్పాయింటుమెంటు" అయి వచ్చినట్టు తోకముడుచుగున్నట్టు అల్లావేశారేం నక్కనీ?

మేష్టరు — "అప్పాయింటుమెంటు" అయినతరవాత గ్దా తోకలేవడం, ఇప్పణ్ణించీ ఎందుకని!

39

రామగోపాలం — ఒరేయి, వరదరాజులూ! నువ్విచ్చేవన్నీ దొంగసాక్షీకాలని రత్తయ్య నిన్ను యాగీ పెడుతున్నాష్ట!

వ — నిజం! నిజమే! వెళ్ళి పళ్ళ్యాడగొడతా ఒఖ్ఖ లెంప కాయితోటి.

రా — (చప్పరించి) ఒఖ్ఖ లెంపకాయకి ఎన్ని ఊడతాయి మహా!

వ — ఏం? రెండువరసలూనూ!

రా — అల్లాయితే, రెండుమూాడుకొడితేగాని తెమల్దేమో!

40

ట్రైనింగు అయిన ఒకమేష్టరు ఒకస్కూలు తాలూకాకమిటీ మె(నె)ంబరు దగ్గిరికెళ్ళి నమస్కరించగా,..

మెం — ఏం? సెప్పుగోవాలో సెప్పుగో మాతోటి!

మే — తమస్కూల్లో పోస్టు ఖాళీట.

మెం — అయితే! దరఖాస్తుఇయ్యి! సూద్దారి!

మే — దానికి జీతం ఏమిస్తారు?

మెం — అది నీకొచ్చేడవద్దూ! ఏదోయిత్తారు! (హేళనగా) భోయినం ఎట్టీ యీధిగదిత్తారు! ఎల్దూ!

మేష్టరువెళ్ళి అప్పుడే మళ్ళీవచ్చి,

— పోనీ ఆగది, లోపలిగది, అయేటట్టు చూడండి. పబ్లీకున అల్లరిలేకుండా గుట్టుగా జీవిస్తాను, తీరిపోతుంది.

41

ధర్డుఫారంలో ఇంగ్లీషుపాఠం చెబుతూండగా, "హౌస్ ఆఫ్ లార్డ్స్" అనేముక్క ప్రయోగించి,

మేష్టరు — మీారువిన్నారా, "హౌస్ ఆఫ్ లార్డ్స్" అనేది, లేక ఇదే వినడమా?

గుర్నాధం — అందులో మెంబర్లని బొమ్మలో చూశానండి. చాలామంది దొర్లు కూచున్నారు.

మే — ఆడవాళ్లులేరూ?

గు — ఎల్లాఉంటారండీ! ఉంటే ఆభాగాన్నేనా "హౌస్ ఆఫ్ లేడీస్" అనాలి.

మే — నువ్వెరగవోయ్! అందులో పురుషులూ స్త్రీలూ కూడా ఉండచ్చు!

గు — అదితెలుసండీ! అద్దేగదా "హౌస్ ఆఫ్ కామన్సు!

42

బసవయ్యగారు లెఖ్ఖ తెలియక సంచీలో ఒకరూపాయి నాణెం, పావలాకాసూ, అణాకాసూ వేసి మొత్తంమీద 'మూడు' అని జ్ఞాపకం ఉంచుగున్నాడు. వాళ్ళబ్బాయి లెఖ్ఖల్లో పూజ్యంఅయినా మంచిలౌఖ్ఖల్లోవాడు. వాడు అవి లాగేసి వాటిస్థానే ఓపదిడబ్బులు గిరవటేసి మళ్ళీ సంచీ కట్టే శాడు. మర్నాడు బసవయ్య మళ్ళీలెఖ్ఖచూసుగుని, సొమ్ము హెచ్చయినట్టు తనికితోచి, కుఱ్ఱాణ్ణి పిలిచి,—

బ — అబ్బాయ్ ! సంచీలోకి ఇన్నెల్లా వొచ్చాయిరా?

అ — (శ్రమించినట్టు) నేను సంపాదించి అందులో కలిపే శాను నాన్నా !

బ — (మూడు నాణాలుంచుగుని తక్కినవి ఇచ్చేస్తూ) ఛీఛీ! నీసొమ్ము నాకెందుకురా ! నీ డబ్బులెట్టే నువ్వు ఇంచక్కా ఏమన్నా కొనుక్కో.

43

అచ్యుతం — ఆవెయ్యా ! పూర్ణయ్యపాకం ఎల్లాఉంటుంది?

ఆ — ఓ మాఘేషుగ్గా ఉంటుంది.

అ — నిజంగా చెప్పూ !

ఆ — వేళాకోళంకాదు, ఒకటోరకంగా చేస్తాడు, పూర్ణయ్య శీతాకాలంలో. వెనక చారుకాచడంలో అంతటివాడు లేడని అతణ్ణి గరిటెచేతికిచ్చి ఊరేగించారు ఎరగవ్ ?

అ — ఎరుగుదున్లే. . కానీ, నువ్వోశీతాకాలం అంటున్నావు,

వేసంకాలం మాత్రం!

ఆ — అబ్బే, అప్పుడూ దివ్యంగానేఉంటుంది. కాని, ఒకటే! వేసంగిలో అతనుచేసే ప్రతీవంటాకూడా ఎక్కువఉప్పు అతను వెయ్యకుండానే మరీ ఉప్పఉప్పగా ఉంటూంటుందని అంటారు భోక్తలు!

44

తండ్రి — అబ్బాయీ! చూసిందల్లా కొని తగలెయ్యకురా మరీ! నేన్ తేలేనూ! ఊహూ మనింటో డబ్బులు కోళ్లేరుకు తింటున్నా యనుకున్నావా, మనకేమన్నా డబ్బులెట్టుందా!

అ — ఏమిటినాన్నా అల్లా తెలియకుండా కేకలేస్తావ్! నేను నీకు పాతికరూపాయలు నయంచేసి పెడితేనూ!

తం — అదెప్పుడ్రా?

అ — మరి, నేనీయేడు ప్యాసయితే నువ్వు పాతికరూపాయ లిస్తానన్లేదూ నాకూ!

45

శివయ్య — బాలయ్యకి గుండెజబ్బుట! విన్నావా!

భార్య — లేనిపోని మాటలాడకండి!

శి — నిజమేట. చాలామంది చెప్పారు. వొట్టిమాటలని చూస్తున్నావా?

భా — వొట్టిమాటలా మళ్ళీమాట్లాడితే శుద్ధ అబద్ధం మాటలా?

శి — అల్లాయితే నువ్వు నమ్మనంటావా?

భా — సుతరామూ నమ్మను.

శి — అంతరూఢిగా నీకెల్లా తెలుసూ?

భా — అసలు ఆతనికి గుండె ఏడిసిందా ఏమిటి !

46

శేషాచలం — ఏంరోయ్ దామోదరం! పరీక్ష మళ్ళీ గీకేసిందని విన్నానే. నాదీ అంతే. ఇది ఇహ తెమల్దురా. నేను ఫేలయినందుకు ఏమీలేదు. మనం పుస్తకం విప్పంగా! నీపేర్లేదే లిస్టులో చచ్చు పెద్దమ్మల వన్నీ ఏడిశాయి !

దా — అల్లానే జరుగుతూంటుంది! మార్కులు పరిష్కరించేచోట శుద్ధబ్లాక్ హెడ్‌లు పోగైనప్పుడు ఏమవుతుంది!

షా — అయిందేదో కాగా నోటివట్టం మాటలుకూడా ఎందుకూ!

దా — తప్పేముందోయ్! ఆ కచేరీలో జిల్లాఒక్కంటికి ఒక "బ్లాకూ" ఒక్కొక్క 'బ్లాకు' కి ఒక 'హెడ్డూ' ఉంటారు.

47

వ్యాఘ్రి — వామన్రావ్! పుట్టయ్య కనిపించటంలేదేం?

వా — అహఁ ఇందాకా, మనపక్కనించి వెళ్లలేదుట్రా, బజార్లో ?

వ్యా — ఎప్పుడ్రా!

వా — ఏడిసినట్టేఉంది. నువ్వు మిఠాయిదుకాణంమీద రుచి చూస్తానని చెబుతూ పకోడీలకి అడ్డంపడ్డప్పుడు!

వ్యా — అల్లాయితేనేను వాణ్ణి ఆనవాలు పట్టలేకపోయానంటావా!

వా — వాడికి వెనకటి మొహంతీరే పోయింది. పైగా ఇప్పుడు గర్వంకుడానూ!

వ్యా — మొహంతీరుపోవడం ఏమిటి? గర్వంఎందుకు?

వా — తను మహామహా గవర్నమెంట్లవల్ల కానిపని చేశాను గదా అని.

వ్యా — ఏమిట్రాపని?

వా — పాతిగమ్ముప్పై పన్నులు తీయించిపారెయ్యడం!

48

వైద్యుడు — ఏముటో! ఊరికేను! మన ఆయుర్వేదానికి ఆంక్ష పెట్టేసి, ఆ మ్లేచ్ఛుడి అసందర్భవైద్యానికి ఎగడతానంటా వేమిటి? వాడు పుటాలెరుగునా, భస్మాలెరుగునా, ఆసవా లెరుగునా, అరిష్టాలెరుగునా?

రోగి — ఎరుగును.

వై — ఎరగడు. నీపక్షవాతం వాడికి లొంగదు.

రోగి — లొంగుతుంది. నేపోతాను.

వై — నువ్వు నడవలేవు, వెళ్లకు.

రో — వాడు తెలివి గలవాడయ్యా!

వై — కాడయ్యా, అల్లాకనిపిస్తాడు. నేను కుదరుస్తానయ్యా

రో — నీవల్ల కాదయ్యా!

వై — వల్లకాకపోతే మంచి కర్రకాళ్లేనా చెయించి ఇస్తాన ఆమాటకూడా అననివాడిదగ్గిరికెళ్లి అన్నిందాలా పాడ కయ్యా, నీతో చావొచ్చింది!

49

వీరలింగం — జగ్గయ్యా! ఎక్కడికి?

జ — పొడుగు కొల్చుగోవాలి.

వీ — నీ పొడుగు బాగ్గున్నైనట్టేవుంది. పోలీసులో జేరతావా ఏమిటి?

జ — అబ్బే! నేను ప్రతీసోమవారం కొల్చుగుంటూ ఉంటా ననలు!

వీ — ఏం?

జ — ఆదివారం ఆదివారం తలంటు పోసుగుంటాను! అంచేత.

50

రత్నపతి — సురేశం! ఎక్కడికన్నావు ప్రయాణం!

సు — కాశీ.

ర — ఇది యింకా ఉత్తరాయణమేగావును!

సు — అయితే?

ర — ఈ అయనంలో మీనాన్నకి ఏమీప్రమాదం ఉండకూడదుమరి, దక్షిణాయనం రానీ!

సు — ఎందుకూ?

ర — ఏకంగా అప్పుడు వెదుదువుగాని! రెండుఖర్చులు ఎందుకూ! ఎముకలు పొడుంచేసుగోడం ఎందుకూ!

51

కొడుకు చదువుకోడం తప్ప ఇంకఏమీ ఆసించని, ఒక తండ్రి — నువ్విప్పుడు చదివే యఫ్. ఏ. ఎన్నేళ్లురా,

అబ్బాయి!

కో — రెండేళ్లునాన్నా. ఏం?

తం — యం. యే. అంటారు, అదెన్నేళ్లు?

కో — అదీ రెండే!

తం — దీనికి మల్లేనే దానికికూడా క్లాసులో జేరి తంటాలు పడాలి గావును!

కో — ప్రేవేటుగా వెళ్లచ్చు!

తం — అల్లాయితే దానికి తక్షణం ప్రేవేటుగా కట్టిచూడ కూడదు నువ్వూ, అదృష్టం ఎల్లాఉంటుందోనూ?

52

వనమయ్య తనికి మంచినీళ్లు ఇయ్యగా, తాగి, చప్పరించి,

కోటేశ్వరరావు — వనమయ్యగారూ! మంచినీళ్లుకొంచెం కారం కారంగా ఉన్నాయేమిటి?

వ — ఏమోబాబూ! అక్కడికీ నేను కారం జాగర్తగా చూసే వేశానండీమరీ! ఎంచేత అల్లాఉన్నాయో!

కో — సంతోషించాంలెండి, కారంవేశానంటూ స్వంత కవిత్వం కొంతా మీరు?

వ — చాల్లెండి కారంగాఉన్నాయంటూ సొంతపైత్యం కొంతా మీరు!

53

స్నేహితులు — సుందయ్యా? నీకుడొక్కచీలిస్తే ముక్క లేదుగదా! నీకు, సంస్కార్లతోపాటు, సంభావన, రూపాయి

ఇచ్చిన వాడెవఁడా?

సుం—అందరు పెద్దవాళ్లూ వెళ్లేవరకూ ఆగి అప్పుడొచ్చాన్నేను.

స్నే — వస్తే!

సుం — అడిగారు, ఇదివరకు వెళ్లిన పెద్దవాళ్ళతో రాలే దేమని. వాళ్లు పరమహంస లవడంవల్ల వాళ్ళతో కలిసి నే రాలేదూ, కావలిస్తే నన్ను పరీక్షచేసుగోండన్నాను. అని, ఏవో పులగపుశ్లోకాలు రొండు దంచాను.

స్నే — వాళ్లు పోల్చలేదూ!

సుం — వాళ్ళ కవేనా రావుగామరీ!

స్నే — హారి! ఏంపుణ్యాంరా! మమ్మల్నికూడా లాక్కు పోరా!

సుం — మనంచాలామంది ఓచోటఉంటే తెలిసిపోతాంరా! పోలికలు ఉండకపోవ! పైగా నవ్వొస్తుంది.

54

అప్పయ్య—కుర్చీలో కూర్చోరా, తిమ్మరాజూ! వస్తున్నా. అని ఇంటిలోపలికి వెళ్ళివచ్చి, మంచినీళ్ళు తెచ్చి, ఇంకా ఏదో తెచ్చి తిమ్మరాజుకి అందిస్తూ,

అ — ఇందరా! కొంచెంపుచ్చుకో! ఈమధ్య మా చెల్లాయి హేమలత.........

తి — ఏమిటిదీ!

అ — చలిమిడి?

తి — ఇంకా చిమ్మిలేమో అనుకున్నాఁనా! పిల్లా! పిల్లాడా?

55

వీధులో వెడుతూన్న కుంచెన్నని 'మాట' అని ఇంట్లోకి పిల్చి ఈశ్వరయ్యగారు కుంచెన్నకి దవడశుద్ధి చెయ్యగా,

కుం — (తిరిగి అప్పట్లో జబరదస్తీ చెయ్యలేక) ఇదిటయ్యా నమ్మించి, లోపలకిరమ్మనీ! ఆలా యీలా కాకుండా చదివావు, ఇదేనా నీ లాహిరీ!

ఈ — ఈపాటికి కిక్కురుమనక రోడ్డుచ్చుగో! మాటా డొచ్చావు పైగాను! 'ప్లీడర్లబల్లలు నాలుగైదు తీసిపారేశా నండోయ్' అని నాతో వెనక అన్నావ్, నీపోటిగాడే ఇప్పుడు నాబల్ల తీసేసి తూంలో గిరవటేశాడు.

కుం — నాపోటిగాడైతే నన్నెందుకూ కొట్టడం?

ఈ — వాడికీ నీకూ తేడాఉందేమో చూడ్డానికి ముందు నీదవడ కొల్చాను. వెళ్లి వాణ్ణితీసుకురా! తేడాఉంటే ముదరా యిస్తాను.

56

సారథి—అల్లాయితే వార్తేదే, గణేశూ! మళ్ళీ పెద్ద జంతువులా ఉంటాడుపైకి! కుస్తీమాట అటుంచి, ఆ పంజాబీ వచ్చేటప్పటికి వీడికి వాంతులూ అవీకూడా పట్టుగున్నాయిటేమిటి?

సీతారాం — నిజమే. అదివరకు ఆ పంజాబీ పేరు చెబితే మీసంమీద చెయ్యేసేవాడు. వట్టి వ్యర్థప్రజ్ఞలు తప్ప ఏమీ లేదు — ఉత్తరుడు!

సా — అబ్బే! ఉత్తరుడు ఇంకానయమే. అర్జునుడితో

కొన్ని మాటలేనా ఆడాడు. వీడు అదీ లేదు. ప్రతీదానికీ వీడు శుద్ధ నిరుత్తరుడు !

57

అత్త — లేవండి ! కాళ్ళుకడుక్కోండి, సంధ్యావార్చడానికీ దానికీ ఇంకా ఆలస్యం అవుతుంది గావును! అయింది వంట.

అల్లుడు — సంధ్యవార్చటం అయి చాలా సేపయిందండి !

అత్త — ఎక్కడండి ?

అ — ఇందాకా ఆకాలవలో !

అత్త — కాలవకి నీళ్ళు ఇంకా రాలేనట్టుందండీ ?

అ — వస్తున్నాయి లెండి, మీఊరుదాకా రాలేదేమో, నలుగురుముగ్గురు చెప్పారు.

అత్త — మాపూళ్ళో అసలు కాలవేలేదండీ !

అ — అల్లానా ! మీపూళ్లో ఎంతెంత అబద్ధాలకోర్లు ఉన్నారండీ !

అత్త — ఉంటేం ? మీరే నెగ్గారు, లేవండి.

58

కనకయ్య — భాష్యంమామా ! పింఛను, ఏనెలది నీకు చేరకపోతా, రామేశ్వరం ప్రయాణంవల్లా ?

భా — జూలైది.

క — తరవాతవి ముట్టాయా, ఈనవంబరు వరకూ !

భా — ఆ.

క — అల్లాయితే జూలైది పంపడానికి పైవాళ్ళకి ఆక్షేపణ ఏమిటి ?

భా — ఏమోవాళ్ళ బొడ్డుబోకా! జూలైలో కూడా నేను జీవించి ఉన్నట్టు సర్టిఫికెట్టు కావాల్ట. లేకపోతే పింఛను ఛస్తే పంపరుట.

క — అవునవును, చచ్చినా పంపరు.

59

సర్రాజు — ఏమండీ! జ్వాలారెడ్డిగారు! చెన్నపట్నం వెళ్ళొచ్చారా?

జ్వా — ఏదో మళ్ళీవచ్చి ప్రజల్లోపడ్డాం!

స — ఎక్కడ బస?

జ్వా — చాలా బహింష్టోపులున్నాయి, ఆ దగ్గిరేఉంది ఒక ఆంజనీలువుటేలు, అందులోకి తీసికెళ్ళారు ప్లీడరు.

స — పట్నంలో గొప్పగొప్పవి ఏమన్నాచూశారా?

జ్వా — ఎవడోదొరటండి. ఎక్కడచూసినా వాడికొంపలే. అవి చూశాం వీధికి అయిదారు చొప్పున.

స — ఆ దొరెవడండోయ్?

జ్వా — టోలెట్టు దొరటండి.

60

అన్నదమ్ములు పంపకాలమీద లెఖ్ఖయిచ్చి, కొంతసేపు చూసి, ఎవరూ చెయ్యలేకపోగా,

మేష్టరు — సీరయ్యా! అన్నగారికి ఎన్నివంతులు? అని వుంది లెఖ్ఖలో?

సీ — పదిహేనండి.

మే — ఎన్నింటికీ? కళ్ళులేవూ?

సీ — నూటికండి.

మే — నూటికి పది హేనయితే, ఒకటికి ?

సీ — నాకు రాదండి.

మే — ఏం తెగులూ, రాకపోడానికీ ?

సీ — ఇప్పుడే వెళ్ళొచ్చానండి.

61

తెలుగు మేష్టరు — లోకయ్యా ! పండితపుత్రుడు — అంటే ఏమిటి ?

లో — పండితునియొక్క కొడుకు.

తె — సరే, కాని, సాధారణంగా అది ఏ అర్థంలో వాడతారు ?

లో — తెలియదండి.

తె — 'తెలియనివాడు'— అనే అర్థంలో వాడతారు.

లో — అల్లావాడడం తప్పు కాదండీ ?

తె — ఏడిసినట్టేవుంది, నువ్వేనాఏమిటి చెప్పేవాడివి !

లో — కాదండి. పండిత మోతీలాల్‌గారి పుత్రుడు పండిత జవహర్‌లాల్ కాదండీ ! ఇక ఆమాటలకి అర్థం మార్చాలి.

62

లక్ష్మమ్మ — గురవావధాన్లుగారూ! గోదావరి ఎప్పుడొస్తుంది ఈయేడూ ? ఇహామరి ఆషాఢం జొరబడిందికదా !

గు — శుద్ధాష్టమి దాటదుగ్గా !

ల — ఎవడేరుగు నాయనా, రూలుసామీటే, అఖండగౌతమికి ?

గు — మరి ఎందుకు అడిగారూ ? కవికి లెఖ్ఖేమిటి, ధ్వాన్ని బంధించాడు.

ల — ఏమనీ ?

గు — ఆషాఢశుద్ధ సప్తమ్యాం వచ్చునే వృద్ధ గౌతమీ ।
అధవా తప్పిజారీనాం అష్టమ్యాం ఇహాతప్పదూ ॥

ల — ఔర ! ఔర ! ఏంకవులండీ !

గు—అడ్డంఏమిటీ ? గోదావరిలో మునిగి తేలిన ప్రతీపక్షీ కవే !!

63

రాంభొట్లుగారు ఓచోట తేరభోజనం ఊపిరి సరపకుండా వాయించేసరికి ఆయాసం హెచ్చిపోయి, కళ్ళుమూతలడి తాపం ఇనుమడించగా ఉపశాంతికోసం గోదావరిలోదిగి కంఠం లోతు నీళ్లల్లో ఉన్న సందర్భంలో ఒక చచ్చిన గేదె కొట్టుకుపోతూ అతణ్ణి తాకగా, అతడు కళ్ళుమూసుగునే తడిమి ఉబ్బిపోయి వున్న దాని పొట్ట గమనించి,

— ఓహోహో ! తమరా !

— మీరూ వచ్చారూ ?

— (పొట్టఎత్తు గ్రహించి) అయితే మీరు లోపలిబంతివారా?

— వడ్డించేవాడు మీవాడా ?

— సరిసరి. వండిందే మీవాడా!

64

పుల్లయ్య — ఏడిశాడు, జానికిరాముడు ! గంగయ్యకీ పీడిక్కీ సాపత్యం కూడానా ! గంగయ్య వంటకి జంపా లేచొస్తుంది

వాడిచెయ్యి అమృతోపమానం.

కూర్మయ్య — ఆ. చెప్పిచెప్పి గంగయ్యనే చెప్పాలి. చేశాడు మొన్న సంతర్పణకి! తిన్నాం!—ఎవ్వడూ కిం దుమ్మెయ్యలేదు. జానకిరాముడు, గాడి అంటించి, గరిటె చేతపడితే, దేవతలు కూడా పిలవందే భోయినానికొస్తారు. వాడిది భీమపాకం.

పు — ఛీఛీ వాడేమిటి? గంగయ్యది నలపాకం.

కూ — నోరుముయ్. గంగయ్యేవడూ, జానికి రాముడిది హరిశ్చంద్రనలోపాకం!

65

ఒక సంగీతం మేష్టరు ఒక అమ్మాయికి పాఠం చెబుతూ "కా-మీ-తా, కా-మీ-తా" అనేదాల్లో 'మీ' అనే అక్షరం తరవాత ఒక సంగతి తనగొంతికతో తనువెయ్యలేక ఎల్లాగోపాడి, — 'మీ' తరవాత మంచి సంగతి ఉందమ్మా! అను, అను.

అమ్మాయితండ్రి — అదేమిటండోయ్! మీరుపాడి విని పించాలిగాని 'మీ' తరవాత సంగతి ఉంది అనమంటారేమిటి?

సం॥మే॥ — అయ్యా! సంగీతంలో ఇరవైయేళ్ళ కృషినాది! రెండువందల గీతం వందవర్ణం త్రికాలాల్లోనూ పాడడం కావేరీ తీరాన్ని నేర్చినవాణ్ణి! భగవంతుడు ఆకాస్తగొంతిగా ఇచ్చాడు కాడు, నాఅంతఊహ ఎవ్వడికీలేదు.

తండ్రి — ఊహకేం? జంతువులకీ ఉందేమో! పాడింతర వాతేగా గానం!

సం — ఎమోనండి! ఈకృషేగనక ఇంగ్లీషువంటి దాల్లో

చేసిఉంటే ఏ బియ్యేబియ్యేలో చులాగ్గా ఈడ్చేసి ప్లీడరీచేస్తూండే వాణ్ణి!

తం — (తను ప్లీడరు అవడంవల్ల) అది సునాయాసమనా మీ ఉద్దేశం? ఒక్కొక్క-క్లాసు ఆరేసేళ్ళు చదివిన ఓపిక రాయుళ్ళున్నారు. మీసంగతి అల్లా వచ్చేదేమో!

సం — మరోమోస్తరుగా అనుకోనియ్యరేమిటండీ! బాగానే వచ్చింది. అల్లాయితే మరోణ్ణి చూచుగోండి, పాఠానికి!

66

శేషశాయిగారికి చారువడ్డించి, ఆయనభార్య మళ్ళీ దేనికో వంటయింట్లోకి పోగా,

శే — అవునే, చూడూ!

భా — (వచ్చి) ఏమండి?

శే — చారెవరు కాచిందీ?

భా — నేనే, ఏం?

శే — ఎవరేనా వెధవ ఆవిడేమో అనుకున్నాను.

భా — ఎంత నిర్దయులండీ! అదా! నిజమే! అదంతా నేనే దాచేసుగున్నాను. అందులో వెయ్యడానికేమీ మిగల్లేదు.

67

కుండనాల వీరావధాన్లు పట్నంవెళ్ళి బంధువులింటో బస చేసి, సాయంత్రపువేళ వీధులు తిరగడంలో ఒకవీధిని ట్రాం పోతూండగా, ఆపుమని సంజ్ఞచేయగా,

ట్రాంవాడు — (వడితగ్గించి) ఊఁ, ఏరయ్యా, శీగిరం!

వీ — ఏరడానికి నాకేంపట్టింది గాని, ఎదరదార్లో పులిస్త రాకుకూడా ఉన్నట్టుంది. బండీ కాస్త తప్పించి మరీతోలు!

68

ఒక రాత్రి ఒక హరిశ్చంద్ర నాటక ప్రదర్శనంలో, విశ్వామిత్రుడికి ప్రమొక్కి,

హరిశ్చంద్రుడు — మునివరా! నాతప్పు సైరింపుము.

వి — ఛీ, మూర్ఖా! ఏలరా ఈనక్క వినయము! నన్నంట కుమురా!

అని కోపిస్తూ, లోగడ హరిశ్చంద్రుడు కాంచిన కల ప్రకారం జరిపే సమస్దేశంతో అతని కిరీటం ఊడగొట్టడానికై ఒకతన్ను తన్నగా, ఆ తాపు దూసుకుపోయి, తన కాలికి ఉన్నపాంకోడు పావురాయికిమల్లే పైకి ఎగిరి హరిశ్చంద్రుడు నెత్తిని పడబోయినప్పుడు అతడు ఒసిలి తప్పించుకోగా, విశ్వామిత్రుడు ఆపాంకోడు మళ్ళీ తొడుక్కుని, ఇంకా కోపంతో, అతడి కణతమీాద తన్నుతూ,

వి — నాదగ్గరటరా, నీ తలవిసుగూ!

69

సత్రం గదుల్లో ఒక దాల్లోఉన్న పెద్దమనిషితో,

బాటసారి — తమది ఏవూరండి?

పె — కాకినాడ. ఏం?

బా — ఊరికేనేబాబూ! పేరు!

పె — దోసపాటి నాగారావు.

బా — తమకి ఏమన్నా ఉద్యోగమా అండీ ?

పె — (పక్కగదిలో మకాంఅయివున్న కలక్టరుగారిభార్యకు వినపడేటట్టు) ఈగదిలో దిగారేం, ఆకలెక్టరుగారి సర్కిటూ గుమాస్తాని.

బా — తమకి ఏమన్నా సంతానమా ?

పె — పింఛను పుచ్చుగున్నతరవాత అడగవలసిన ప్రశ్నలు ప్రస్తుతం అసందర్భం గనక ఊరుకోండి.

70

వాయిస్తూన్న వీణదించి సాగరంగారు ఒకమాటు బైటికి వెళ్ళడంకనిపెట్టి, సభలోంచి ఓఆయన తారాజువ్వలాగ వెళ్ళి సభవాళ్ళు "అదేమిటి, అదేమిటి" అంటూ మొత్తుగుంటూన్నా వినిపించుకోక, వీణ రెండుముక్కలక్రింద విరిచి అక్కడ పెడు తూండగా వైణికుడు వచ్చి అయ్యో అని నిర్ఘాంతపోగా,

ఆయన — (గర్వంగా చేతులు దులుపుకుంటూ) ఆశ్చర్యం ఎందుకండీ ! ఇదో లెఖ్ఖనుకున్నారా ఏమిటి ?

వై — నా నడుం విరిచేశావు, పాపిష్ఠి ! పైగా వాగుతా వెందుకూ ?

ఆ — గంటనించి చూస్తాను, సంగతే కనిపెట్టలేక పోయావు పైగా వాగుతా వెందుకూ ?

వై — ఏసంగతి ?

ఆ — సంగతా ! పాతినగుంజ పెల్లగించడానికా అన్నెట్టు గింజుకున్నావేగాని, పట్టుతెలుసుగోలేక పోయావు.

వై — పట్టేమిటీ ?

ఆ — పట్టా! టుంయి టుంయి మనిపిస్తే లొంగుతుందా ఇదీ? నేను వాటంకనిపెట్టి మోకాలికి దాన్నిడబాయించి చిటికెలో టుప్పు మనిపించాను. నువ్వు నన్ను మెచ్చుకపోతే సరనుకున్నావా?

71

రంగయ్య — వెన్నముద్దగారూ! ధప్పళం ఎల్లాఉందీ?

వె — ఓ ఏంచెప్పను! లంఖణాలముండావాడు అన్నం తినేట్టుంది.

రం — నిజంగా చెప్పండీ!

వె — ఒట్టండీ! స్వర్గానికి బెత్తెడుఎడంగా వంటఉంటే ఇంకా ఏముటో నిజం చెప్పమంటా రేమిటి?

రం — అహా. మీఅన్నయ్య స్వర్గానికి మూడు వేళ్లే ఎడంగా వంటఉందన్నాడు లెండి.

వె — అందుకా! సరె. వాడివేళ్ళు లావుకాదు మరీ! అంచేత అల్లాఅన్నాడు.

రం — ఓహోహో! మీకు తమ్ములు లేరుకదా అనా మీధైర్యం!

72

శంఖయ్య ఒకబస్తీలో ఒకమేడఎదట నిలబడి చూస్తుండగా, అతణ్ణి పదేళ్ళక్రితం కలుసుగున్న పరదేశి అనే స్నేహితుడుకూడా అక్కడికే వచ్చి,

ప — ఇదుగో! ఇక్కడేనామకాం? చాలాకాలమైందిచూసి.

శం — మరే.

ప — ఉద్యోగమా ?

శం — మరే.

ప — ఎక్కడా, ఎందులో ?

శం — పోలీసుసంబంధం.

ప — వెడతాను. కచేరీకి వెళ్ళాలిగావును.

శం — అక్కర్లేదు, తీసేశారు. ఈ ఉదయంనించి ఖాళీ.

ప — పనిప్రయత్నం చెయ్యడానికి ఈమేడలోకి పోతావా ?

శం — మరే.

ప — వెళ్ళు. పోతాను.

శం — నా వెనకటిపనే సంపాదించాలంటే కొంత రహస్యంగా వెళ్ళాలి. రాత్రి వెడతాన్లే. ప్రస్తుతం నీతో నేవస్తాను, నడు.

73

హరికథ ప్రారంభించ బోతూండగా, యజమాని వచ్చి, కేతయ్యదాసుగారి చెవులో,

— అయ్యా ! పాలమాటఏమిటి ? మీరు మామూలుగా పుచ్చుగోడం ఎప్పుడూ ?

కే — తక్షణం తెప్పించండి.

య — ఏం, పోనీ, ఇబ్బందిలేదు. కొంతరంగం అయింతరవాతే పుచ్చుకోండి.

కే — అహం. మామూలు ఇదే.

య – ఆయాసంగా ఉంటుందేమో, మామూలు ఇల్లా చేశారేం ?

కే – అదా! మీకు చాదస్తం కాకపోతే, అంతా పాలి స్తాహా! తరవాత కిలంఎక్కి తేచావాలి. ఇందుకూ, మొద ట్లోనే పుచ్చేసుగోడం! మరిచంపక, పట్టండి!

74

ఒక గాన శాస్త్రవేత్త ఓ ఊరొచ్చి పరిచయం సంపాదించి ఒకరింటో పాటపెట్టిన పావుగంట అయేసరికి, ఆయనా, మద్దెల ఫిడేలు వాళ్లూ సృతివేస్తూన్న గృహయజమానీ మిగి లినా, ఆయనమాత్రం పాటమానేసెయ్యకపోడం మరొక పావు గంటచూసి, తనులేచిపోతూ గాయకుడితో,

యజమాని – అయ్యా! తమరు వెళ్ళేటప్పుడు చెప్పిమరీ వెళ్ళండి, తలుపు వేసుగుంటాను.

గా – చిత్తం. వీలైతే చెబుతాను. నిద్దర మన్తో చెప్పి వస్తుందా, మీకు వెర్రిగాని !

75

ముగుడు – అందకాడూ, సౌందర్యరాశీ, మన్మధరూపీ, గుణకాడూ అయినభర్త ఉంటూన్నా, ఒకొక్క ఆడ దానికి ఏంపొయ్యేకాలమో !

భార్య – అందకత్తీ, సౌందర్యకటారీ, రతీరూపీ, గుణకత్తీ అయినభార్యఉంటూన్నా, ఒకొక్కమొగాడికి ఏం వినాశ కాలమో !

ము — ఛఛా! కోప్పడకు! నేచెప్పేది ఊళ్లోవాళ్లమాట!

భా — రామరామ! మధ్య మీరు గోలెట్టకండి. నేచెప్పేదీ అంతే! లోకంమాట, మధ్యమపురుషవ్యాపారంకాదు!

76

రత్నం — పుండరీకాక్షుడివి అన్నీ అఘాయిత్యపు పన్లే!

ముత్యం — ఏం?

ర — ఓసారి ఒకశవం నాడు ఊరికెళ్లడంమూలాన్ని వారం నిల్చిపోయింది.

ము — ఏం?

ర — వాడు ఉచితంగా వతనగా దానంచేస్తూండే కటుకు ఇవ్వకపోడంవల్ల! ఆపళంగా వెళ్లి వాణ్ణి నానాతిట్లూ తిట్టాం!

ము — వాడు ఊరుకున్నాడూ?

ర — ఊరుకుంటాడూ! ఊళ్లోవాళ్ల ఛాతీలన్నీ కొలవడం మొదలెట్టాడు.

ము — ఎందుకో!

ర — తను ఊరికెళ్లినాసరే ఆటంకం రానీకుండా ప్రతీవాడికీ అధమం రెండేసి కటుకులు అడ్వాన్సుగా సప్లై చెయ్యడానికి అన్నాడు.

ము — మీరేంజేశారు?

ర — పోనీ ఫాయిలోకేనా పనికొస్తాయనుకుని అవన్నీ పుచ్చుగున్నాం.

ము — తరవాత!

ర — వాణ్ణి చావగొట్టడానికి సిద్ధపడ్డాం.

ము — సిద్ధపడి,...

ర — ఊరుకున్నాం. తనస్వంతానికి వాడు ఒకటి రడీ చేసుగున్నాడో లేదో కనుక్కుని మరీ చావగొడదాం అని.

77

రాత్రి భోజనసందర్భంలో తనయింటికి పిలుపు ప్రకారం చాలామంది రాగా వచ్చినవాళ్లని హెచ్చరిస్తూ, యజమాని, వారిని ఆసీనుల్ని చేస్తూ,

— శాస్త్రం చెప్పినట్టుంది. మన పాటకచేరీ — రావుగారు రానేలేదు.

అనే సమయానికే రావుగారు వీధులోకివచ్చి, లోపల జరిగే సంభాషణ వింటూండగా, వచ్చినవారిలో ఒకరైన ఒకప్లీడరు

— ఏమిటో! ఏదో మీామంచితనంకొద్దీ ఆరావు గారర్థం మీా ప్రీతిభోజనం పెట్టారనుకోండి, కాని ఆయనది నా మొహంపాట, ఏంపాటండీ, పెద్ద కచేరీఅనడానికీ! ఆయన వేసిన సంగతులన్నీ దవడసంగతులు, పాడినవర్ణాలన్నీ కర్ణకఠోరాలు, అన్న తానంఅంతా మేకతానం, అసలు పెట్టినస్రుతే కీచుస్రుతి, ములిగిపోలేదు. కూచుందాం, తిందాం పదుదురూ! అంటూ రావుకోసం ఆగఖ్ఖర్లేదని యజమానికి నచ్చచెప్పగా అందరూ విస్తళ్లకి అడ్డంపడ్డమీాదట రావుగారు లోపలికి వెళ్లగా ఆప్లీడరే నవ్వుమొహంతో,

— అయ్యా, దయచెయ్యాలి, ఇప్పుడే పరిషించాం, మీా

కేమీ అభ్యంతరం లేదనుకుంటాను.

అనగా రావు కూర్చుని, నెయ్యీ, కూరా, పులుసూ, మజ్జిగా, వెంటవెంటనే కానిచ్చి మిక్కిలిత్వరగా లేవగా,

స్నే — అదేమిటండీ? ఇంకా భోజనాలు కాందే! ఆకలిలేదా?

రా — లేకేం? మధ్యాహ్నం మీయింట్లో నేగా భోజనంమరీ!

స్నే — అప్రస్తుతం ఇక్కడ వద్దు. బంతివాళ్లకి కాందీ లేస్తారేం? ఇదామర్యాదా?

రా — ఇతరులు నాకోసం ఆగనప్పుడు, ఇతరులకోసం నే నాగడం మర్యాద అని మీరు చెప్పింతరవాత తెలుసుగున్నాను. కాని, ఇక్కడకూడా తమదేనా వకాలత్? హృదయంలో మాట అనేసే స్వభావం మీకుండబట్టి నాకు కడుపు నిండి పోయింది. సెలవ్!

78

పరీక్షసమాధానపత్రాలు కుర్రాళ్ళకి మేష్టరు ఇచ్చేస్తూన్న సమయంలో,

ఒకవిద్యార్థి — నాసమాధానపత్రంమీద మార్కు వెయ్య లేదండి.

మే — ఏమి వేసిఉందిమరి!

వి — ఆశ్చర్యార్థకం వేసిఉంది.

మే — అదీ ఒకమార్కేగా!

వి — సంఖ్య ఏదేనా ఉండాలిగాని ఆశ్చర్యార్థకం ఎందుకండీ!

మే — అదా నీఆశ్చర్యం! లోపలి సమాధానానికీ సంఖ్యలకీ

సంబంధం ఏముటోగదా అనే నాఆశ్చర్యం తెలపడానికి.

79

చాలామంది కలిసి ఇడ్లీతింటూండగా, అందులో ఒకడై ఉన్న దీనయ్య రామోజీతో,

దీ — త్రినా ! ఏంశాశ్వతం ! కరువో కాలమోనూ!

రా — ఏమీభయంలేదు. ఆర్నెల్లవరకూ భయంలేదు. ఆపైమాట చూసుగోవచ్చు !

దీ — ఎమో ! అది మాత్రం నీకెట్లా తెలుసూ ?

రా — నిన్నరాత్రి చూశాను, స్పష్టంగా కనిపించింది అరుంధతి.

80

నరసింహం తన అధికారితో,

న — అయ్యా ! తొమ్మిది దాటింది. నేను నల్లమందు వేస్తాను. పదికిమళ్ళీ నే నిక్కడ వాలాలి. మరివెళ్ళి రెండు మెతుగులు నోట్లోవేసుగుని చక్కావస్తా !

అధి — (అదంతా దర్జాగా పరాధ్యానంగా విని) సరి సరి ! ఈ తొందర్లో మీా రెడితే ఎల్లా ! భంట్రోతుని వెళ్లిరమ్మనండి !

81

ఆయవార బ్రాహ్మడు — సీతారామాభ్యాన్నమః !

యజమాని — చెయ్యి ఊరుకోలేదండీ !

ఆ — కనకనే దేవరవారి మీసకట్టుకి ఆ అందం ! తక్కిన వాళ్ళ చేతులుంటాయిగా బాబూ ! సెలవ్ !

82

ఒక మంచిఆవిడ ఒక గొప్పవాడితో,

— అయ్యా! మీరు చేసినమేలు నేను మరవను. మళ్ళీ జన్మలో మీకు తల్లినై పుడతాను!

గొప్పవాడు — ఎమో! మీకు వచ్చిన చిక్కునుబట్టినైనా మీకు నాయందుండే అభిప్రాయం కొద్దినీన్నీ అట్లాఅంటున్నారు గాని, అది అక్రమం అండి!

83

మంగమ్మ — (రమణమ్మకి జుట్టులేకుండా బోట్టుండడ చూసి) తిరుపతి వెళ్ళొచ్చారాయేం, పిన్నమ్మా?

ర — లేదమ్మా! మా మొఘాలకి తిరపతి గూడానా!

మం — మరి కాకపోతే?

ర — మా వోడి యివాఘంలో యియ్యపరాల లాంచినాల

మం — అదేమిటమ్మాయి!

ర — ఏమనుగుతావ్! ఆళ్యూ యీళ్ళూ ఘర్సనపడి గి రికి నావొల్లొచ్చిందంట పేసీ, పెళ్ళికూతురోళ్ళు నన్ను కూర్చోబెట్టి. అమ్మాయి పెళ్ళిలో అత్తగారి పుట్టెంటిగిలు తీయిచారు, మద్దెత్తింగాను!

మం — మధ్యస్తంగాయేం? చివరంటా తీసేశారు, పాప వాళ్ళకేం వచ్చిందో!

84

ఎడాపెడా చెంపలువాయించినట్టు దెబ్బలు తగిలేటట్టైనా

కలుగా ఉన్న రోడ్డు మీాద ఒంటెద్దు బండీలో పోతూన్న ముస
లమ్మ బండీవాడితో,

ము — ఇంత కుదుపుగా చెయించి తగలేశాశేం నాయనా,
బండీ!

బం — చేసిన వడ్లాబత్తుడికి వల్లమాలిన దగ్గండీ! పైగా
అతను ఛలిజ్వరం పడ్డప్పుడు ఇది చేశాడు.

ము — అల్లాచెప్పు మరీ! అతగాడికి అవన్నీ తగ్గిపోయిం
తరవాతేనా బండీ బాగుచెయించు నాయనా!

బం — ఆయినిగోరికి అంగుల్లేదమ్మా! బేరం చెయడానికి
చెడితిమూ కొండమీాదనించి దిగనేదిగడు!

85

మేష్టరు — వెంకయ్యా! మళ్ళీ "లేట్" కాదూ?

వెం — (మెల్లిగా) అవునండి.

మే — ఎన్నోసారి?

వెం — మూడోసారండి.

మే — మొదటిసారి ఏమన్నావు?

వెం — ప్రమాదో

మే — రెండోసారి?

వెం — అవశ్యం అనుభోక్తవ్యం

మే — సరే, ఒప్పుగుని, ఆ రెండుసార్లూ క్షమించాను.
ఇప్పుడు! ఇప్పుడేమంటావ్?

వెం — అభ్యాసేన : అంటానండి.

మే — అన్నానసరే, క్షమించను !

వెం — ఎందుకు క్షమించరండీ ?

మే — ఆంధ్రంలో ఎవ్వడూకుడా క్షమించలేడు గనక !

86

రైలునడుస్తూన్న సమయంలో ఒక యాచకపు బ్రాహ్మడు మూడోక్లాసు పెట్టెలో,

—అయ్యా ! శుభోజ్జయం ! ఈవేళ అమావాస్యండి, అందరికీ, ఆడవాళ్ళకీ మొగాళ్ళకీ కుడా !

ఒక పెద్ద షావుకారు — ఆడోళ్ళకీ మొగోళ్ళకీ సరిగాని, యెదవముండలమాట యేంటి సెలవిచ్చావు, బాపనయ్యా !

బ్రా — వెధవ వాళ్ళకీ, మీ బోట్లకీ, తల్లిదండ్రులులేని వాళ్లకీ, కూడా అంతేనండి. అందరికీ అని చెప్పానుగా బాబూ, క్షమించి వినండి — సర్వేషాం.

87

పత్రపురంలో ఒక దాసుగారు చెప్పిన హరికథ పూర్తి కాగానే దాన్నిగురించి ఒకరసజ్ఞుడు, సభవారితో, ప్రశంసా పూర్వకంగా మాట్లాడుతూ,

—ఆర్యులారా ! నేటిరాత్రి మన హరిదాసుగారు "రామదాసు" చెబుతూ ప్రకటించిన శక్తికిన్నీ చేసినగానమునకున్నూ మనజన్మ పావనమైంది. వారు మన పుణ్యంచేత మనలనందర్నీ ఒక్కమాటుగా స్వర్గస్థుల్ని చేసేశారు. (అనగానే, సభలో కొందరు నవ్వగా),

ర — నిజమేనండి, సందేహంలేదు. ఇతర చోట్లగుడా జనాన్ని వారల్లానే చేశారని తెలుస్తోంది!

88

అత్త — (కోడలితో) దెబ్బలాడకో, ఆవిడ! దెబ్బలాడకు! నే పోతేసరి! పరమాన్నం వండిపెడుదుగాని, ముగుడుగారికి!

కోడలు — ఆయన ఏమన్నా తేస్తేగా, ఇంట్లోది వండడం! నేపోతేగాని తీసుకురారు.

కొడుకు — వండడం నీకు చేతనవుతేగదా! నేపోతేగాని నీకు చేతవదు.

89

శాస్త్రుల్లు — ఏమండోయి, మేష్టారు! నమోన్నమః. మాకుర్రాణ్ణి మీస్కూల్లో చేరిపించాను. కుర్రతనం! మీరో కన్నేసి చూస్తూండాలి వాణ్ణి. అల్లా చూస్తున్నారేం?

మే — ఇద్దరప్పుడే చెప్పేశారండీ! ఇహ వీలెక్కడుందీ అని చూస్తున్నా!

శా — ఏమి సోద్ధెమండీ తమదీ! అల్లాయితే, వీలెక్కడుందని మాత్రం ఎల్లా చూస్తున్నారూ?

మే — అదే చూస్తుంటా!

శా — అహాఁ. అసలు నన్ను మాత్రం ఎల్లా చూడగలుగుతున్నారూ అని! నాదగ్గిర చెబుతారేమిటి?

90

పళ్ళులేని ముసలమ్మ తెగనములుతూన్నట్టు కనిపించగా,

చూసి,

మనవుడు — బామ్మా! నాక్కాట్టెట్టవ్ ?

బా — (బోసినోరు చూపిస్తూ) చూడు నాయినా! ఏముంది నాబొంద! ఏమీలేదు!

మ — మరి నువ్వు పెదిమిలు మూసుకుని దవడ ఊరుకో కుండా కదుపుతూంటావేం?

బా — ఆ నమలడమా నువ్వనేదీ? అవి నీకెట్టడానికి పీల్లే దమ్మా! అల్లానేను నమిలేది మీ నాయన నాకెట్టిన చివాట్లు, మింగి ఊరుకుందామని ఎంత నమిల్నా మింగుడు పడకుండా ఉన్నాయి.

91

శర్మ — ఈపొట్ట మొత్తంమీద ఉతుకుష్టంగానే ఉంటోం దోయ్, లక్ష్మయ్యా!

ల — ఏదో పోనిస్తూ, దేవుడిచ్చిందికదా! కావాలంటే వస్తుందా నా బొట్లకి?

శ — అదిసరే! బంధువు లిళ్లకెడితే, నన్ను మడిగట్టుకో మనడం మానేశారు!

ల — ఆఁ ఆఁ, ఎంత అప్రతిష్ఠా!

శ — నాకు ఆకలి సొరేసుగు పోతూన్నప్పుడు కుడా పైకి నా ఉదరం ఉన్నతంగానే ఉండడంవల్లగావును!

92

ఒకసంగీత సావిత్రినాటక ప్రదర్శన సందర్భంలో, యముడు

తన రాతిగాత్రంవిప్పి, ఒక సీసపద్యపు తుపానుతో సభవాళ్లని మొత్తి, చాలామంది చెవులు చిల్లులుపడగొట్టి, వచనంలోకి దిగి, సావిత్రితో,

య — సావిత్రీ! నీభక్తికి మెచ్చితి. నీ పతిజీవముదక్క వేరొకవరము ప్రసాదించెద. కోరుకొనుము.

అనగానే, ఒకమూడుమూాలు పావలాగ్లాసు రసజ్ఞుడు, పెద్ద గొంతిగచేసుగుని, సావిత్రి తనకోరిక కోరుకునేలోపల,

— అమ్మాయి సావిత్రోవ్! నీకడుపున పుడతానుగాని, ఆ యముడుమాత్రం ఇహాసాడకుండా వరంకోరుకుందూ!

93

కూతురు, జారిపడిపోగా,

లక్ష్మమ్మ — నీచాను నేలబడ!

అంటూసాదిస్తూ వేళ్లు అంటుగునేటట్టు వీపుమీాదబాదగా, ఇంటికొచ్చిన వియ్యంకుడు,

— అదేమిటక్కా! చంటిపిల్లని అల్లా చావగొట్టేశారే!

ల — మరికిందికి దిగజారి చచ్చిందాయిరి, ఎంజెయ్యాను, చావనా!

వి — ఒహోహూా! అల్లాయితే, మీారు ఆచచ్చినదాన్ని, చచ్చిచెడి బతకొట్టేశారన్నమాట! ఈమాటు బోధపడ్డది!

94

శంభన్న — ఏమండీ! రామకోటిగారు! భుజంమీాద ఏమిా టాకట్టు!

రా — విన్లే? మొన్న మావాళ్లింటో పెళ్లుమంటూ జరిగిన పెళ్లిఊరేగింపులో అవుటు పేలినప్పుడు తగిలినదెబ్బ!

... అన్నట్టు మీఅమ్మాయికి ఎక్కడేనా ముడెట్టేశావా?

శం — ఆ అందుకనే రాకపోతా! ఆరాత్రే గుళ్లోఅయింది.

రా — గుళ్లో ఎందుకు మళ్లీనూ! అదే ఇంట్లో కానీక పోయావా?

శం — గుళ్లో అయితే అథమం దేవుడేనా రాయల్లా మాట్లాడక ఊరుకుంటాడుగదా, ఎక్కడికక్కడికే, అని!

95

వెంకన్న — కిష్టిగా! నీచేష్టలు ఊరేగించా! ఇల్లారా!

కి — (వచ్చి) ఏం?

వెం — సరేగాని మొహం అటు తిప్పిమాట్లాడు.

కి — ఎందుకూ?

వెం — ఎందుకా! నీమొహం చూస్తే అన్నమేనా పుట్టదు.

కి — పుట్టకపోతే అంబలితాగి నవ్యశ్రీనాధుడివి అయిపోదు గానిలే. కాని, నీ మొహం నాకేసే పెట్టు!

వెం — ఎందుకూ?

కి — అది చూస్తేగాని డోకేరాదు.

96 †

ఒక నాటకం ఆడడం సందర్భంలో, బ్రహ్మ సరస్వతులు కూచునిఉన్న ఒకరంగంలో, ఒకపాత్ర గబగబావచ్చి బ్రహ్మని శరణుజొచ్చి వరంవేడుకోగా, బ్రహ్మ పాత్రవాడు తను ఎం

జెయ్యాల్లో మరిచిపోయి ఊరుకోగా, ప్రాంప్టింగు ఇచ్చేవాడు బ్రహ్మతో సన్న సన్నంగా,

— దేవీ, దేవీ.....

అని అందిస్తోంటేగా, బ్రహ్మపాత్రధారి వినిపించుకోకపోగా,

ప్రాం — ఆగంతుకులు వేషాలేస్తే మా ప్రాణంమీదికి తెస్తారు, (అంటూ సణుక్కుంటూ అక్కణ్ణించి కదిలి స్టేజి మేనేజరు దగ్గిరికి వెళ్ళి,) — అయ్యా! అయ్యా! మీ బలవంతంమూలాన్ని వేశానని అతనంటాడు. ఇప్పుడు ఛస్తే వినిపించుకోడాయె! అసందర్భం జరిగితే మీరు చంపుతారు. సీను ఆగిపోతోంది. ఏమిటి గతి?

స్టే॥ మే॥ — చెముడేమన్నా ఉందా అతనికి?

ప్రాం — అబ్బే! సాంచెవులండీ, మరీ!

స్టే — ఏదీ సరే, అల్లాయితే, నేను చూస్తాను.

అని పక్కకివచ్చి చూసి,

— ఉహ్యాఁ! అయితేనూ, నాలుగు ఉండాలికదా అని, మనం లోగడ చెయించిన కర్రతలచట్రం తగిలించారా ఏమిటి?

ప్రాం — మానేగావుసండీ, తేకపోతే బ్రహ్మవేషం ఒప్పదని!

మే — అల్లా చెప్పూ! అంచేతే అతనికి చెవులుమూసుకుపోయాయి. బ్రహ్మచెముడు అనేమాట నేటికి ప్రత్యక్షం అయిందిరా, దేవుడా! తెర వేసెయ్యమను!

97

తెలుగుపండితు — 'అంబుజము'-అంటే ఏమిటి? నెంబర్ టూ.

నెం. టూ — గుడ్డులోంచి పుట్టింది, అన్నమాటండి.

తె — అనగా ఏది? త్రీ!

నెం. త్రి — పక్షి.

తె — లేక — నెంబర్ ఫోర్ !

నెం. ఫోర్ — పాము.

ఫైవ్ — మేష్టారండీ, గాడిదమాత్రం అండజంకాకూడదండీ!

తె — స్వవిషయాలు మనమే నిర్ణయించుగోడం మంచిది.

98

ఒకసిపాయి — భాయీ! తుపాకీ ఆనుకోడం నువ్వు కుడిభుజమా ఎడంభుజమా, పేల్చేటప్పుడు!

భా — (జ్ఞాపకం తెచ్చుగుని) కుడిభుజమే!

ఒక — ఏకన్ను మూస్తూంటావ్?

భా — ఏకన్నూ మూసుగోను, రెండూమూస్తూంటాను. నేనది అభ్యసించనేలేదు.

ఒక — మరి?

భా — నేనెప్పుడూకూడా వెనక్కి కొట్టడమే నేర్చుగుంటూ ఉంటాను.

ఒక — సరిసరి. అదేమిటి? అల్లా ఎందుకూ?

భా — ఎమో! ఇక్కడికి నేను చేసిన అయిదారు యుద్ధాలలోనూ కూడా శత్రువులు నన్ను వెనకనించే కొడుతున్నారు మరి.

99

కూర్మయ్య వీధివెంటపోతూ, బ్రహ్మయ్య ఎవడితోనో దెబ్బలాడుతూండడం చూసి, బ్రహ్మయ్యతో,

కూ — బ్రహ్మయ్యా! ఆగుఆగు! ఏమిటసలు?

బ్ర — చూడు! ఈవెధవ ముష్టివెధవ నన్ను ఎక్కడికెడితే అక్కడికి వెంటాడించి, వేధించి, సలుపుగు తింటున్నాడూ!

కూ — (తక్కినవాడితో) ఏం, నిజమేనా?

త — అబద్ధమండి.

బ్ర — మహామ్మండా, అబద్ధమూ! ఫర్లాంగుదూరాన్నించి ముష్టికి చెయ్యెట్టి నావెనకాలే రాలేదూ?

త — ఒప్, చెయ్యెట్టడమూ! అది చిన్నతనంలో స్కూల్లో అలవాటు. స్వంత అలవాటు పట్టుగోడం కష్టం. సెలవు.

100

సంబంధాలకోసం తిరుగుతూ, ఒకాయన, ఒక బియే విద్యార్థి చదువుకొట్టులోకి వెళ్లి, అతడితో ముచ్చటిస్తూ,

ఆయన — ఇదండి స్థితి!

విద్యా — ఆఖరమ్మాయికి ఎన్నేళ్ళన్నారూ!

ఆ — తొమ్మిది! కట్నం, ఏ తంటాలోపడి వెయ్యిస్తా. దానికంటె పైపిల్ల ఉంది, రమారమిగా పదకొండేళ్ళది—దానికి మరోహ అయిదువందలిస్తా! దానిపైపిల్ల ఉంది, కట్టుతప్పి, క్షణమేనా ఇహ ఉంచాయిస్తు కాకుండానూ - దానికి రెండు వంచలిస్తా! మరి ఎంజెయ్యను! దానికి పదమూడూ వెళ్లే

పోయాయి !

విద్యా — అల్లాయితే తమవద్ద ఒఖ్ఖ ఇరవైయేళ్ళపిల్ల లేదేం పెళ్ళికి ?

ఆ — ఇవేంమాటలయ్యా, ఎక్కడో పోఖిరీరకంలాఉన్నావు.

వి — వెళ్ళండి, వెళ్ళండి! ఊరికేఅన్నాను. మా అమ్మాయి సంబంధం గురించి నేనూ తిరగాలి !

101

ఒక జనమందిరంలోని ఆవరణయొక్క ఒకభాగంలో "ఈ వైపునకు ఎవ్వరును రాకూడదు" అని రాసిన బల్ల కట్టిఉన్న ప్పటికీ, ఒకనాడు చీకటిపడ్డతరవాత, ఇద్దరు గుసగుసలాడుతూ వెళ్ళి అక్కడచేరి మాట్లాడుకుంటూండగా, ఆ రోజున శివా మని కాఫీకేనా లంచం దొరకని ఒక నెంబరు భంట్రోతు అక్క డికి డ్యూటీనెపంమీాద ఏమన్నా వడుకోక్కవచ్చుగదా అని వచ్చి

భం — ఏయ్ ! ఎవరది ?

వ్యక్తుల్లోఒకరు — మేం.

భం — మేమేమిటి ? మీారిక్కడికి ఎల్లావచ్చారు ?

వ్య — ఈ దారెమ్మటే నడిచి వచ్చాం !

భం — ఇది దారికాదే, "కళ్ళాపట్లా!" అక్కడ నోటీసుం చూసుగోవాలని తెలియదూ ?

వ్య — అక్కడ నోటీసున్నట్టు తెలియడానికి లైటులేదు చీకటిగా ఉంది, పైగా మీామనిషేగావును ఓడుండి మే వస్తూంటే ఊరుకున్నాడు !

భం — అబ్బో! చాలా రూల్సు మాట్లాడుతూండావే?

వ్య — మీరే రూల్సు మాట్లాడింది, ఏం కావాలో చెప్పకుండానూ?

భం — అల్లాయితే నీపేరేముట్లో చెప్పేయ్, రాసేస్తాను, నీ జలుబు ఏమన్నా ఉంటే వొదిలిపోతుందీ!

వ్య — నాపేరు అర్బుదం! అసలు నాకు మనస్సుచికాకుగా ఉంది. ఈవిడ నాభార్య!

భం — (కొంతతగ్గి) అయినాసరే నోటీసుచూడాలి (అని బ్యాటరీలైటు నోటీసు బల్లమీాద వేసి), "ఈ వైపునకు ఎవ్వరును రాకూడదు" (అని చదివాడు).

వ్య — ఆ మాటే నేనూ అంటూంటా! తమరూ వెళ్ళవలసింది! తమరు అది చూశారు గనక మరియిటు రాకండి!

భం — అల్లాయితే మీా రహస్యాలకోసమా ఈ ప్రకటన?

వ్య — మీా రహస్యాలకోసం అని ప్రకటించి, ఆ ప్రకటనబల్ల దగ్గిర లైటుపెట్టకపోయూరా? నువ్వెక్కడికి వెళ్ళావ్, గంట నించిలేవే? మానమర్యాద లున్నవాడిచేత నేరం చేయించడానికి సదుపాయాలన్నీ చేసి, వాడు తను ఆనేరం చేసినందుకు తనికి గౌరవభంగం జరిగిపోతుందనే భయంచొప్పున ఇవ్వగల డబ్బులు లాగి, తిని, బలిసి చచ్చిపోయేకంటే, ముష్టెత్తుగుని, చిక్కి, శల్యం అయిపోడం గొప్పసంగతి! — ఇదిగో పుచ్చుగో! (అని అణాయిస్తాడు)

భం — (పుచ్చుగుని) తమరు ఆగ్రహిస్తే మేం జీవించడంఎల్లా?

102

రైలుస్టేషనునించి ఎనిమిదిపైచిలుకు మైళ్ళదూరంలో ఉన్న ఒక ఊరికివెళ్ళేరోడ్డుమీాద, పట్టపగలే, ఒకదొంగలగుంపు, గబగబా పరిగెత్తిపోతూన్న ఒక జట్కాబండియొక్క గుర్రంకాళ్ళు విరగ్గొట్టి, అందులోఉన్న నల్లయ్య పచ్చయ్యలను పక్కకొండల్లోకి ఈడ్చుకుపోయి, తుపాకులు చూపించి, వాళ్ళతో,

— జేబూలు వెతుక్కుంటాం! కదిల్తే పేలుస్తాం?

నల్ల — (బిక్కమొహం వేసి) ఒక్కనిమిషం ఊరుకోరూ!

దొం — సరే!

నల్లయ్య అప్పుడు తనజేబులో చెయ్యిపెట్టి ఒక వందరూపాయల కర్రెన్సీనోటు పైకితీసి, పచ్చయ్యతో, ఉత్సాహంగా,

— పచ్చయ్యోయ్! ఎప్పటికప్పుడు ఏదోవోటి వస్తూండడంవల్ల వీల్లేకపోతోచ్చింది! నేను నీకు లోగడ రాసిచ్చిన ప్రామిసరీ నోటు మింజుమలె, ఈ నూరురూపాయలూ జమ ఈవేళ యిచ్చినట్టు కాస్తంత వసూలుపెట్టేం! ఇదుగో పుచ్చుగో!

103

శీతయ్య — ఏరోయ్! శాస్త్రుల్లూ! మీాఫూరికి రైలు తీసేశార్ట!

శా — అవును, దండగొచ్చిందిట! మీాది?

శీ — వేసిన ఖర్చుకంటె తీసేసేఖర్చు మించిపోతూందేమోని వూరుకున్నారు.

శా — ఊరుకుంటేం? ఎప్పుడో మీాదీ తీసేస్తారు!

శీ — మీాది దిక్కుమాలిప్వూరుగనక లాగేశారు.

శా — ఒస్ ! మీాది చిన్నగాడిరైలు !

శీ — ఛీ! ఊరుకోరా ! రైలుపెట్టి అగ్గిపెట్టిలాంటిదైనా సరే, అసలుందిగా ! పోస్పైకి అర్జీపెట్టుగోండి !

శా — ఎమో మేం ఎముకలు పొడుంచేసుగోలేం, పోదూ !

శీ — నే అనేది అదే ! రైలంటూవస్తే, అస్తికలూ అవీ, పొడుం అయిపోకుండా, తక్షణం మేహాలమీాద పట్టిగెళ్ళి గోదావరిలో కలిపి చక్కారావచ్చు !

104

సోమప్ప — (బ్రేవ్ మని త్రేన్చగా),

రాజప్ప — ఎక్కడ్రా, ఈవేళ, పట్టూ !

సో — పొట్టిప్లీడరింటో వాళ్ళమ్మాయికి ....

రా — పదార్థాలు !

సో — మామూాలే !

రా — కూరలు ?

సో — ఎన్నైౘతేం అన్నాను ! చెబితే దిష్టికొడుతుందేమో గాని, అన్నంయావత్తూ ఒక్కవంకాయి కూరతోటే వెళ్ళి పోయిందంటే నమ్మ్మోరీ !

రా — ఇహాదిష్టేమిటిగాని సీపిండం, అది ఏదిశగావెడతా ?

105

కాశీ — ఒరేయ్ సుబ్బా ! పందుంపుడక కావాలి, తే !

సు — అడితీకి కబురెపు! నీకుపుట్టిఉండాలి లేకపో తేచాలదు.

కా — ఓహోఅదా! నీకుఅక్కర్లేదా?

సు — నాకు తెలియకుండా ఉంటుందా?

కా — ఏమో! నీపెళ్ళాం వెళ్ళి నాలుగేళ్ళయింది. ఆవిడికి తెలుస్తేచాలదా?

106

సిద్ధాంతి — బావా! ఈరోజులూ......ఊహలూ వెళ్ళి పోతున్నాయిగందా! ఇవి వెళ్ళి ఎక్కడుంచున్నాయో, ఎవ రైనా చెప్పగలరేమో!

బా — ఎవరోయెందుకు మళ్ళీనూ! నీకు తెలియదుటోయ్!

సి — నాకా?

బా — అవును.

సి — ఎట్లా?

బా — అవన్నీ నువ్వుచేసి పారేసిన పాతపంచాగాల్లో పడి లేవుటోయ్!

సి — ఒహోహూ! అవును! తీద్దాం!

107

గొల్లది — ఇది బేడముంత, పుచ్చుకుంటారమ్మా!

ఆవిడ — నేనూ మాఆయినా ఇద్దరమే కాబట్టే! ఎందుకింతా? పులుపుచిచ్చు పైగానూ!

గొ — చెబుదురూ!

ఆ — అవతల పోపు మాడిపోతోంది. ఇంతకి తక్కువై తే పొయ్యనని చెప్పావుముంతా!

గో — అడగండి.

ఆ — అర్థణా!

గో — మెల్లవమ్మా! ఆడావు ఆడబేరం! అర్థణాకిత్తే జుర్రుకో గల్లేం నువ్వూ మీ ఆయనానూ! అప్పుడుగల్తే ఎక్కువ కాదు కాబోసు!

108 *

బిచ్చగాడు — ఏదో మొహమాటం చొప్పున పెద్దలు నలుగురూ సత్కరిస్తున్నారండి.

పెద్దమనిషి — ఏదో పితలాటం చొప్పున పెద్దలు నలుగురూ నన్ను తిడుతున్నారు. నీపనే చాలాబాగుంది. దంచూ! వెళ్లు!

బి — అన్నంలేనివాణ్ణి బాబయ్యా! ఒక్కకాని దయ చెయించండి. మీరు తమలపాకు ఊసేసినంత లేదు!

పె — (తాంబూలం ఉమ్మేస్తూ) నీకు వెర్రిగాని ఒక్కకానితో నీకు అన్నం ఎల్లావొస్తుందిరా?

బి — ఏ టీయేనా తాగుతానండి.

పె — ఏమో ఏంతాగుతావో! నువ్వు ముష్టికేనావస్తా!

బి — అవునండి.

— (నౌఖరుతో) ఈమనిషికి ముష్టివేసి పంపించు!

109

తెలుగుమేష్టరు — అల్లుడు అనేమాటకి అర్థంఏమిటి? ఎవరైనా!

శేషు — అల్లేవాడు.

తె — రైట్. అనగా కల్పనచేసేవాడు. అల్లుడుకి తనే అల్లుడైనవాడు ఎవడు ?

శే — విష్ణువు.

తె — అవును. కొడుక్కి అల్లుడైనవాణ్ణి ఎరుగుదురా, విన్నారా?

అందరు — లేదండి.

తె — వినండి. ఒకడికి 63 ఏళ్లు, వాడికొడుక్కి 42 ఏళ్లు. తండ్రివెళ్లి ఒక 24 ఏళ్ల చిన్నదాన్ని మళ్లీచేసుకోగా, ఆసంగతి తెలియక కొడుకు బయల్దేరివెళ్లి ఆచిన్నదాని తల్లిని — 39 ఏళ్లదాన్ని కట్టుగున్నాడు. అప్పు డేమవుతుంది మరి?

శే — అవునండి. మరి అప్పుడు ముసిలాడికి ఓకూతురు పుడితే, ఆపెద్దావిడకి ఏమవుతుందంది?

తె — పుట్టినపిల్లకి పెద్దావిడ అమ్మమ్మగనక, పుట్టినపిల్ల అమ్మమ్మకి ఆడపడుచు అవుతుంది.

110

పాపయ్య — తట్టలో ఏమాత్రంఉన్నాయి ముంజికాయిలు

అమ్మేవాడు — మూడుపుంజీలుంటాయి, బాబు!

పా — ప్రతీదానికీ ఉన్నాయా మూడేసికళ్లూ?

అ — ఇదిగో మీాసిత్తంవొచ్చినట్టు సూసుగోండి.

పా — సరే ధర?

అ — కాయ ఒక్కంటికి కాని దయసెయ్యండి.

పా — పన్నెండుమూళ్లా? తొమ్మిదణాలా? ఆరణాలాకిస్తే యియ్యి లేకపోతే శీఘ్రుంగానడు.

అ — (సందేహించి) రెట్టుకిరెట్టు బాబుగోరు తేడాగా అడుగుతారు. సరే తీస్కోండి అదేపాయె!

111

అడితీవాడు — మారుజాతిపుడకా మంచిదేనండి. ఆరితే మా సవ్వారిగా నిల్చి కాల్తుంది.

పెద్దమనిషి — దానంతట అదే!

అ — సిత్తం. మనేమీ పిడకలూగట్రా అక్కర్లేదు.

పె — పిడకమాట కాదోయ్! పుడక మరి బారెడు బారెడు ఉందాయిరి, దానంతట అది నిల్చి కాస్తే, కొంప లంటుగుంటాయి గాని తరవాయి ఉండిపోతుందా?

అ — ఆ పనేజరిగితే పుడక ఖర్చు అసలుండదండి, సరుకు యావత్తూ నిల్చిపోయిఉంటుంది.

112

మేష్టరు — అంబయ్య, నుంచో. 'గంగిగోవుపాలు' — అప్పగించు.

అం — (ఊరుకుంటాడు)

మే — ఏం?

అం — పెకల్లేదండి.

మే — ఏమిటీ? చెయ్యట్టు. (అని పట్టినబెత్తమిాద కొడుతూ) లేచేనా పెకుక్కొస్తావా, లేచేనా పెకుక్కొస్తావా! (అని రెండు

కొట్టి) లేకపోతేను, పితుక్కురాలేదుట. ఏడిశావుగాని, రేపు అప్పగించు!

అం — మానాన్నకి పాలపథ్యంఅండి! మాకేచాలవ్.

113

సీతన్న — ఒడ్డీమంగళ్లు ఇంతసున్నితంగా తలంటడం ఎల్లా నేరుస్తారంటావు, వెంకయ్యా!

వెం — ఆఁ ఏముందీ! అభ్యాసం. అభ్యాసంకూసువిద్యా- అన్నాడు.

సీ — అభ్యాసానికిమాత్రం ప్రతిరోజూ రోజస్తమానమూ వీళ్లకి తలంటించుగునేవాళ్లు ఎక్కడ దొరికేడుస్తారూ?

వెం — అందుకనే,ఒంటరిగాకూర్చున్నప్పుడుకూడా రాత్రిళ్లు పొట్ట బాదుకుంటూండడంలో ఆ అంటడప్రజ్ఞ సుసాధ్యం సున్నితం చేసుగుంటారట.

114

సుబ్బారావు — శంకరం! పెద్దపూర్ణయ్యగారి సిద్ధాంతం గొప్పదా, చిన్నపూర్ణయ్యగారిదా?

శం — ఎందులో?

సు — (చికాకుగా) అబ్బ, అసలు మొత్తంమీదోయ్ !

శం — అదా! మనకేంతెలుస్తుంది. అంతగణితం చే వాళ్ళలో హెచ్చుతగ్గులు కట్టడానికి గణితప్రమేయమే లే మనం ఎల్లాపనికొస్తాం? విశేషం ఉన్నవాళ్ళంతా మనమూనస సమానులే.

117

సోమయాజులు — ఊఁ, అల్లాయితే నువ్వు మెడ్రాసులో ప్రతీరోజూ తిరగడమే అందూ !

శర్మ — ఓ.

సో — దేనిమీద ?

శ — మెల్లిన్సు ఆహారం మీద.

సో — ఓరి నీ దుంపతెగా, దానిమీద తిరగడం ఎల్లా?

శ — నిజమేరా. మళ్ళీ మాట్లాడితే - చేతితో తాకని— కూడాను.

సో — ఓరి అదా ! టికెట్టు ఎల్లా ఉంటూండేది ?

శ — కానిదగ్గిర్నించి బేడదాకా.

సో — అల్లా చెప్పూ ! ట్రామా !

శ — మరే, కాని నే ఎక్కుతూండే దానిపేరుమాత్రం మెల్లిన్సే.

118

ఓ ముసలమ్మగారు తనయింటికొచ్చిన ముగ్గురుచుట్టాలకి అన్నం పెడుతూ, గరిటె అంటల్లో ఉన్నందువల్ల, రాచ్చిప్ప తోనే చారునీళ్ళు వడ్డించబోయి, అది మొదటాయన విస్తట్లో ఇట్టేవంచగా, ఆయన తనకి చుక్కేనా కిట్టక తెల్లపోయిన మీదట రెండో ఆయన తనకి దక్కినబాపతు గబగబా కలుపు కుంటూ తక్షణం మూడో ఆయన చెవులో,

— ఆవిడ రాచ్చిప్ప నావిస్తట్లో వంచినప్పుడే నువ్వు

చెయ్యట్టి సొమ్ము చేసుగో. నీవి స్తట్లో వంచిందాకా తేభ్యంలా చూస్తూంటూ వా నీపని అంతే, నీకు ఆనక వట్టి పచారుతప్ప ఛారుండదు. పైన నీయిష్టం.

119

తండ్రి — ఇదుగో పంతులుగారు. నమోనమః.

పం — చిత్తం.

తం — మాకుంక ఈయేడేనా మాట దక్కించేనా, కాస్తా?

పం — ఫర్వాలేదండి.

తం — లేకపోతే ఆదిక్కుమాలి న్యూల్పైను పరీక్ష కూసి ఊరుకుంటుందా, మూడోమాటు!

పం — ఫర్వాలేదండి.

తం — అది గనక జరిగితే అక్కడికి మూణ్ణిద్దర్లా అవుతాయి గనక దేశాంతరం లేచిపోవాలి.

పం — ఫర్వాలేదండి.

తం — అయితేనూ ముదురు వయస్సువాళ్ళని ఇహా చదివి ఫేలుకానీ శ్లేం?

పం — ఫర్వాలేదండి.

తం — ఎమో. మొత్తానికి మీరు నసుగుతూనే ఉన్నారు. సూవాడిమాట నిష్కర్షగా చెప్పారుకారు.

పం — ఫర్వాలేదండి. అటు విజయనగరం విశాఖపట్నం గాయితు ఇటు నెల్లూరూ గూడూరూ వరకూ ప్రతీ విద్యార్థీ ప్యాసయితే మీవాడుకుడా తప్పకుండా ప్యాసుకావాలిమరి.

తం — అంతమంది ఉన్న మీాదట ఏం ఫర్వాలేదంటూరా ?

పం — ఫర్వాలేదండి !

120

ఒక సంతలో ఒక అరిటిపళ్ళ దుకాణదారు, కాలి మీాద కాలు వేసుగు కూర్చుని, మీాసాలు దిద్దుకుంటూ, లోగడ తను పది పదిహేనుసార్లు కొనుక్కునే వాళ్ళమీాద ప్రయోగించి నెగ్గి నట్టే అప్పుడూ నెగ్గాలనుకుని, ఒక పంతులుగారొచ్చి వేళ్ళాడ గట్టిన అరిటిగెలలలో ఒక గెలలోనిపళ్ళు చేత్తో ముట్టుగుని నొక్కి పరీక్షిస్తూన్న సమయంలో,

దు — (హేళనగా నకిలిస్తూ) జాగర్తండి, పంతులుగారు ! పళ్ళురాలగలవ్, జాగ్రత్త!

పం — (కంగారుపడక, చిరునవ్వుతో) అన్నట్టు నిజమే నయ్యోయ్ ! నీపళ్ళురాల్తే నాకేం లాభం ! జాగర్త అవసరమే !

121

శేషగిరి — మీాది ఏ జిల్లా ?

చంద్రగిరి — వెనక గోదావరి. ఇప్పుడు కృష్ణ.

శే — గోదావరికి తూర్పుది అంతా తూర్పుగోదావరిట, పడమటది అంతా పశ్చిమగోదావరిట.

చం — అయితే నాది పూర్వగోదావరి కాదు.

శే — అది సరేనోయ్ ! అదికాదు నేననేది. అసలు గోదావరి జిల్లా ఎక్కడుందిప్పుడు?

చం — గంగలో.

శే — అది పాతాళంలోకి ఇగిరితే ?

చం — నేతిలో.

122

అంతర్వేది తీర్థంలో కమలమ్మ అనే ఒక పితంతువు మారుగుఉ అయిపోయినప్పుడు వాళ్లవాళ్లంతా కలివిలపడి ఆవిణ్ణి వెతికి పట్టుగోవాలని యత్నిస్తూండగా, శివరావు అనే ఒకాయన వాళ్ళ దగ్గిర్నించిపోతూ,

శి — ఏమిటండీ ?

వాళ్ళలో ఒకడు - మా తాలూకు ఒకావిడ తప్పిపోయిందండీ !

శి — ఆవిడ పేరు ?

వా — కమలమ్మ.

శి — ఆవిడ పునిస్త్రీయేనా ?

వా — కాదండి.

శి — అల్లాయితే మీకంగారు బంగారుగానూ, అక్కడా అక్కడా దేవుళ్ళాడతారేం, ఛంగున రాచ్చిప్పల దుకాణం మీదికి వెళ్ళిపడక !

వా — రాచ్చిప్పలు కొనడం నిన్న అయిందండి. వెడితే లాభిస్తుందా అని.

శి — పోనీ స్వాములారు హరిదాసు ఒకడొచ్చాట్ట. ఆయన కథేమిటో కనుక్కుని పట్టుగోండి.

వా — (అంతమాట వాళ్ళవాళ్ళని అన్నందుకు కోపంవచ్చి) ఎంత భోగట్టాచేసొచ్చారు మీరు శ్రమపడీ !

శి — మీ శ్రమఒకటీ నా శ్రమఒకటీనా అండి!

123

మేష్టరు — ఒరేయ్, సులేమాన్!

సు — సార్.

మే — నీపలకేదిరా?

సు — నాది పల్కా చిర్గి పోయిందండీ!

మే — హారి! నీ పలకపుడక?

సు — హేమ్టిగా సెయ్యన్ అండి, పల్కాపుడ్కా తెగిపోయింది.

మే — ఓరి నీభాష పటంకట్టా! పోనీ పుస్తకంపదిరా?

సు — పుస్తకం యిర్గి పోయిందీ అండీ!

124

తండ్రి — ఏమండోయ్, ప్రయివేటుమేష్టారు! కనపట్టంలేదే!

ప్ర — చిత్తం పరీక్షలు అయినాయి కాదండీ.

తం — ఈయేడు ఎల్లా ఉన్నాయిప?

ప్ర — మామూలుగానే ఉన్నాయండి.

తం — లెక్కలపేపరు మహాకష్టంగా ఇచ్చారట్ట వాడి మొహం ఈడ్చా!

ప్ర — కత్తీ దెబ్బాకింద స్పష్టంగా తేల్చవలిసొచ్చేవి కష్టం అంటాన్లెండి.

తం — మావాడి లెక్కలు ఎల్లాఉన్నాయి?

ప్ర — ఏమోనండి. పరీక్షతరవాత మీవాణ్ణి కలవలేదు. ఎన్ని చేశానన్నాడేమిటి?

తం — అన్నిట.

ప్ర — చెయ్యడం అంటే రైటుఅన్నమాటండి.

తం — అల్లానాఅండీ! 'నాలుగుచేశానునాన్నా ! నాలుగూ ఎక్కా లాంటివి. నాలుగురెళ్ళెనిమిది, ఎనిమిదైదులు నలభై! రావలిసింది అంతకంటె తక్కువే. అంచేత ప్యాసైతీరాలి' అన్నాడు. అల్లాచూస్తారేం? అవుతాడా?

ప్ర — విధిగా, మీవాడి మాటే లెఖ్ఖండీ!

125

వెంకట్రాయలు — ఏమోయ్! సుబ్బుమహాశయా! కన పడ్డావే! నిన్న మీస్నేహితుడితో కలిసి కారెక్కి తిరుగుతున్నావే?

సు — ఎన్నిగంటలకి?

వెం — సాయింత్రం నాలుగింటికి.

సు — అంతేకద! రాత్రిపదింటికి తెలివితప్పి తిరగమంటావా నీతో?

వెం — అదికాదోయ్ నేనంటా!

సు — అదేనోయ్ నేనంటా!

126

కొత్తగా మేష్టరీలోకిదిగి ఒకకొత్తపాఠం క్లాసుకి బోధించాలని వచ్చిన ఒక తొందరమేష్టరు, ఇల్లా మొదలెట్టోడో లేదో:

ఒకడు — మేష్టాండి, ఔటికండి.

మే — వెళ్ళి త్వరగా, రా, ఇక్కడున్నట్టు.

మరోనిమిషానికి,

మరోడు — రెంటికండి.

మే — ఛీ. వెళ్లిరా, సూన్.

మరొక కాన్సెపట్లో మూడువేళ్ళు చూపెట్టి,

ఇంకోడు — మేష్టాండి.

మే — ఏమిటి వేలంవెఱ్ఱి! మూడంటే?

ఇం — మంచినీళ్ళకండి.

మే — వల్లకాదు. (అని పాఠం అందుకో పోగా)

వేరొకడు — మేష్టాండి. నాలుగువేళ్లుపెడితే అన్నానికన్న మాటండి.

మే — అబ్బా ఏమిఅర్థాలూ? (అని వాణ్ణి సమీపించి) ఇది అయిదు (అంటూకొట్టి) తెలిసిందా?

వే — (కోపంగా) ఎందుకండి కొట్టడం? నాలుగంటే నాలుగు వేళ్ళూ లోపలికి వెళ్ళడం అని నేనంటేనూ?

మే — ఒస్ అదా! నేనూ అంతే. అయిదువేళ్ళూ అంటుకోడం గదా అని అయిదు అన్నాను.

వే — (ఏడుస్తాడు.)

మరోడు — ఏడిచినట్టుండడం ఇదేఅంటున్నాడండి వీర్రాజు.

మే — చాటున అనేకం అనుకుంటారు. మధ్యనువ్వూఆరవకు.

127

ఆడలాయరు ఒకావిడ ఒక కేసులో సాక్షిని క్రాసుపరీక్షు చేస్తూ,

— ఈసంవత్సరం మార్చి పన్నెండో తేదీ రాత్రిఒంటిగంటకి నువ్వున్నది ఎక్కడ ?

సా — (జడ్జీతో) స్వంత భార్యకూడా అడగడానికి తాఖతు లేనిప్రశ్నలు తక్కినవాళ్ళు మొగాణ్ణి అడగడం న్యాయంకాదని ఆర్డరు వెయ్యవలిసిందిగా కోర్టువారి ఘనతనుగూర్చి ప్రార్థిస్తు న్నాను.

✶ 128

ఒకపెద్దమనిషి పొరుగూరువెళ్ళి అక్కడ ఒకలైబ్రరీ భవనం లో ఉన్న గుమాస్తాతో కొంతకొంత మాట్లాడి,

పె — అల్లాయితే పోతన్న లేనట్టే! పోనీ సూరన్న ?

గు — ఉహుం.

పె — సోమన్న ?

గు — అబ్బే ఉహుం.

పె — తిక్కన్న ?

గు — అయ్యో చాదస్తమా ! తిక్కన్నా లేడు తిమ్మన్నా లేడు. ఈకాలం చదవడాని కొస్తారూ పిల్లలూ ! ఆయెదర గుండా ఉండే కాఫీహోటలుకి పోయి విచారించండి. వా ళ్ళక్కడ దొరకచ్చు.

129

నీతిపాఠం చెప్పదలచి క్లాసుకెళ్ళి ఓమేష్టరు కూర్చుని, మొదలు పెట్టడంలో,

మే — ఈవేళవిషయం ఏమిటి ? నెం. 1 ?

1 — 'అబద్ధాల కోర్లు'

మే — ఆవిషయం ఎక్కడేనా ఎవరేనా చదివారా?

6 — (నుంచున్నాడు).

మే — దాన్నిగురించి ఈవేళ పేపర్లోపడ్డ విషయం చూశావా?

6 — చూశానండి.

మే — అల్లాయితే నిన్నుగురించి మాట్లాడితే చాలు.

2 — ఎంచేతండి!

మే — ఈవేళ పేపర్లో ఆ విషయం లేదుగనక!

3 — అల్లాయితే మిమ్మన్నిగురించే మీరు ముందు మాట్లాడండి.

130

తన క్లయంటుని ఇంటిదగ్గిర తయారుచెయ్యడంలో ఒక ప్లీడరు క్లయంటుతో ప్రసంగిస్తూ,

ప్లీ — సరే. దెబ్బలాట అవుతా సరిగ్గా ఎవరెవరికీ?

క్ల — మామేనగోడలు మొగుడు ఓడున్నాడండి, మాంచి మారీచుడంటివాడు. అదిగో ఆచచ్చినాడు నావొళ్ళు హూనం అయ్యేట్టు నన్ను కుళ్ళబొడిచి వొదిలిపెట్టాడు.

ప్లీ — ఒక్కడే?

క్ల — చిత్తం.

ప్లీ — ఇద్దరుముగ్గురయితే మనకేసు మహాబలంగా ఉండునే!

క్ల — అబ్బే! అల్లా యెల్లా కుదురుతుంది? మామేన

గోడలు ఒక్కత్తేకూడాను !

ప్లీ — అదోటా ?

క్లీ — మరేమిటనుకున్నారు ! నాకు ఈమాత్రం తోచక పోలేదు !

131

అంబి — ఒరేయితంబీ ! ఆరామసింగుకి పాటా రాదు నా మొహంరాదు. పెద్దగాయకుడన్నావే !

తం — ఎమోమరి ! వాడికి గాయికంవచ్చి అయిదారేళ్ళయింది.

132

ఒకదొడ్లో తాడినిఉన్న ముంజికాయల దొంగతనానికి వెళ్ళిన నలుగురిలో గట్టివాణ్ణి ఒకణ్ణి కడమముగ్గురూ ఓడిమీద ఓడు వీధులో నిలబడి గోడెక్కించిన తరవాత వాడితో,

ఒకడు — జాగ్రత్తరోయ్ ! గోడమీదపిల్లివాటంగా ఉండు.

గట్టివాడు — సరేలేస్తూ, మహా !

అని, గోడమీద నుంచుని అందుతూన్న గెలమీద చెయ్యి వేసే తొందరలో మదురుతాలూకు చీకుతాటికమ్మమీద కాలెట్టి దభేలుమని దొడ్డోకి పడిపోగా, వీధులో తక్కిన వాళ్లతో మెల్లిగా,

ఒకడు — ఒరేయి, గెలడిందిరోయ్ !

అని, గట్టివాడు మదురుమీద ఉన్నాడుగదా అనుకుని, వాడితో,

— నువ్వుకూడా తాడమ్మటే దిగివచ్చి నిమ్మళంగా తలుపు తీరా.

గట్టివాడు తలుపువెంటనే తియ్యగా, వీళ్లు లోపలికి చొరబడి,

— ఏదిరా గెలా ?

గ — (మూలుగుతూ) నేనేరా పడతా ! నడుంపోయింది !

రెండోవాడు — (మూడోవాడితో) ముంజికాయల సంచీ ఏదిరా ?

మూ — (ఇస్తూ) ఇదుగో.

రెం — (గట్టివాడితో) ఇందులో కూచోరా, మోసేస్తాం !

గ — మొయ్యండి గాని, కత్తిమాత్రం దూరంగాపెట్టండి ! సంచీలోవి ముంజికాయలేమో అనుకుంటే, సెలిగేస్తారు !

133

ఒకడాక్టరుకీ, ఒకప్లీడరుకీ చాలాచనువు అవడంచేత ఒకరి నొకరు వేళాకోళం చేసుగోవడమూ మాడ్చుగుంటూ ఉండ డమూ మామూలై, ఆడాక్టరు కోర్టులో బోనులో నిలబడి సాక్ష్యం ఇవ్వవలసి రావడమూ ఆ లాయరే అతణ్ణి 'క్రాసు' చేస్తూండడమూకుడా జరుగుతూ రాగా,

ప్లీ — (బోనులోనుంచుని సాక్ష్యం ఇస్తూన్న డాక్టరుతో) డాక్టర్లు ప్రమాదాలు చేస్తూంటారు కాదూ ?

డా — చిత్తం. ప్లీడర్లు ప్రమాదాలు చేస్తూన్నట్టే.

ప్లీ — అడిగినదానికి మాత్రమే సమాధానం చెప్పండి. అధికం వద్దు.

డా — చిత్తం.

ప్లీ — డాక్టర్ల ప్రమాదాలు భూమిలోపాతేస్తారు కాదూ?

డా — చిత్తం.

ప్లీ — ఏమాత్రంలోతున పాతేస్తారూ?

డా — ఎంతఎత్తున ప్లీడర్లప్రమాదాలు గాలిలో వేళ్ళాడదీస్తారో, అంతే లోతున!

134

తెలుగుశాస్త్రి — 'అతిశయోక్తి' అంటే ఏమిటి? రామారావ్.

రా — గ్రాండ్‌గ్రాండ్‌గా డాబడం.

తె — నీకు ఇంగ్లీషుముక్కలు కేవలం పటిగిబెల్లప్పుముక్కలు. అడ్డమైనప్పుడూ అవి కటుకూకటుకూ నములుతావు. ఉదాహరించు.

రా — కొందరు కొందరు రాసిరాసి 'ఇల్లారాయడం అతిశయోక్తి కానేరదు' — అంటూంటారు. అవన్నీ ఉదాహరణలేనండి, అతిశయోక్తికి.

శా — వినండి, కడం అబ్బాయిలు. ఇతనిమాటలే సరియైన అతిశయోక్తులు.

135

అవ్వగారి హోటలులో రాత్రి భోజనసమయాన్ని వడ్డన అయినతర్వాత భోక్తలలో దిట్ట అని పేరుపొందిన,

భీమయ్య — అవ్వా, అభీరించు పరిషంచేస్తాం.

అ — రాత్రిళ్లు అభిఘారణ అవసరంలేదు, నాయనా. పరి షేచన కాసిండి.

అనగా, వాళ్లుపరిషించి కూరకలుపుకోగానే, అవ్వవచ్చి అతిజాగ్రత్తగా నెయ్యిరాల్చగా, భీమయ్యకి అవ్వనిచంపేద్దాం అనేటంత కోపంవచ్చినా, చేసేదిలేక, పక్కవాడికి సంజ్ఞచేసి తలవెంట్రుక ఓటితెంపి విస్తట్లో పారెయ్యగా, సంజ్ఞఅర్థమై,

పక్కవాడు — అయ్యోయ్యో! తలవెంట్రుక వచ్చింది. అవ్వా! ఒక్కమాటు అభీరించు.

అన్నమీాదట, అవ్వవిసుక్కుంటూ ఒట్టి పొడిగరిటే పట్టు గొచ్చి విస్తట్లో ఇట్టేఅని చక్కపోగా, మళ్లీ పచ్చడి కలుపుగునే టప్పుడు నెయ్యి తప్పదుగనక పట్టుగొచ్చి అవ్వ వెయ్య బోతూండగా,

భీ — అబ్బబ్బ! తేలు, తేలు — అని, తనకుడి అరచేతికేసి చూడడం అభినయించిన పిదప, అవ్వ, దీపంవత్తి ఎగసందోసి భీమయ్యచేతికి దగ్గిరిగాపెట్టి,

అ — అబ్బే! భయపడకునాయనా! చేతులో తేలూలేదు, జెర్రీలేదు. ఏమీాలేందే!

భీ — (కోపంతో) ఏమీాలేదనే నేనూ అంటూంటా! ఏమీా లేదు, నెయ్యీలేదు. తిన్నగా నెయ్యివేస్తావా, మరేమన్నా కావాలా!

136

కాఫీహూటల్లో ఒక కాఫీపాయి తన కాఫీ తిరగాబోస్లా

పోసుగుంటూ పక్కాయన మొఖంకేసి చూసి,

కా — కళ్ళెర్రగా ఉన్నాయేమండీ ?

ప — రాత్రి, నాటకానికి వెళ్ళానండి.

కా — ఏం నాటకం ?

ప — భీమాంజనేయం.

కా — ఎల్లాఉంది ?

ప — వాళ్ళ మొహాంలాఉంది. చెప్పుచ్చుగుని కొడ్దామను కున్నానుగాని, కొట్టలేదు.

కా — ఏం?

ప — అప్పుడు నా కాలిని జోడు లేకపోయింది.

కా — అరెరే, అప్పుడు నాకాలికి కొత్తపెజార్లు సిద్ధంగా ఉన్నాయిస్మండి. ఆక్షణంలోనే మీరు నా దగ్గిరికి రావలిసింది స్టేజిలోకి.

137

క్షౌరప్రసంగంవచ్చి, స్నేహితులతో,

కిష్ట్రావు — మామంగలి క్షౌరంచెయ్యడం ముగించిన తక్షణం మొహంచూస్తే, నిన్న చేసినట్టుంటుంది.

అప్రావు — మావాడు క్షౌరం కానిచ్చిన మొఖాన్ని పరి శోధించినా సరే, అసలుక్షౌరం చేసినట్టే ఉండదు.

సుబ్రావు — మామంగలి క్షౌరంచేసిన మొహం రేపటెల్లుండి క్షౌరం కాబోయే మొహంలాగ ఈవేళే ఉంటుంది. పైపెచ్చు, నిమిషం !

138

సినీమాలో ఒక కథపట్టు ముగిసే సందర్భంలో మోటారు కారు ఒకటి జనంతోసహా అమాంతంగా పర్వతాలమీంచి దొర్లి సముద్రంలోకి పడిపోగా ప్రేక్షకుల్లోఉన్న ఒకశాస్త్రి పక్కనున్న బంధువు రావుగారితో,

శా — (చప్పరిస్తూ) ఆc. బూటకం. అసంభవం. అంత మంది చచ్చిపోతారా? అబద్ధం.

రా — ఇందాకణ్ణించి జరిగిందిమాత్రం అబద్ధంకాదా?

శా — (కొంచెం చికాకుపడి) అవుననుకో!

రా — అయినప్పుడు నీకు బాధ ఎందుకూ?

శా — (కాస్త ఆలోచించుగుని, ఏదో ఓటి చెప్పదలచి) ఈ అబద్ధం మరీ కారురకం!

139

అరణ్యాం — ఆరి! ఏమి సర్కస్‌రా! అన్నీ ఓమెత్తూనూ. మొన్నరాత్రి, ఆమోటారు 'జంపు' - దాటు - ఓమెత్తూనూ! అతనెప్పుడూ అందుకు సిద్ధం అయేఉంటాట్టస్మీ, 'విల్లూ' అదీ రాసేసి!

కాంతం — నువ్వు విన్లేదూ! పాపం వాడు గతించాష్ట, పట్నంలో, ఈవేళ.

అ — పోయాడో, ఉన్నాడో! పనిలోఉండే కష్టాన్నిబట్టి, ఎప్పుడో ఓనాడు వాడు ఎల్లానూ పోవలసినవాడేగదా అనుకుని, తమఊర్నించి వెళ్ళిపోడంతోటే పోయాడు అనేస్తూంటారు.

140

చిన్నప్ప — శేషాయిగారూ, ఈమధ్య ఊళ్లోలేనట్టున్నారు!

శే — చిత్తం. సర్వమూ బ్లాక్ మార్కెట్ కదండీ! అందుకని తిరగవలసొచ్చి తిరుగుతున్నాను. ఎక్కడా అనకండి, ఫలం దక్కాలిగాని, చిలుం వొదిలింది.

చి — ఏమిటి గ్రంథం?

శే — మా కుర్రాడు పరీక్ష కెళ్ళాడు.

చి — దానికీ బ్లాక్ మార్కెట్ కీ సంబంధ మేమిటి?

శే — అయ్యో మీ అజ్ఞానమా! పరీక్షపూర్వం ప్రశ్న పత్రాలు ఆర్జించేటప్పుడు; సమాధాన పత్రాలు రాస్తూండే టప్పుడు; రాసింతరవాత అవి పోస్టులోనూ రైళ్ళలోనూ ప్రయాణించేటప్పుడు; అవి చిల్లరపరీక్షకుడి అధీనంలో ఉన్న ప్పుడు; అవి టోకు ఆసామీని చేరుకున్నప్పుడు; వాటి వయి నాలు ఖాయం కాబోయేటప్పుడు; ఇలాగ్గా పొడుగునా, చిన్న చిన్న పరీక్ష మొదలు మహామహా పరీక్షల చివరదాకా బ్లాక్ మార్కెటే.

చి — అదా! మనుషులుంటే మోసాలుంటాయి. మోసాలు ప్రతీదాల్లోనూ ఉంటాయి. ఇందులోనూ ఉండ గలవ్. ఉంటేం? ఈ మోసాలకి మరోపేరు చూడండి. బ్లాక్ మార్కెట్ అంటారేం?

శే — మరోపేరెందుకూ? మార్కెట్లో మారుక్కాల ప్రమేయం లేదా, బ్లాక్లో సిరాస్ఫురణలేదా?

భీ — ఏం జెప్పనూ? మూడుగాళ్లుపుల్లూ గడవలేదు.

క — అందుకనా, ఓపిల్లకూన తగ్గించావూ!

భీ — మరే. యథార్థం అంతే.

143 ✗

శ్రీరామనవమి ఉత్సవపు హడావిడిలో ఒకపందిట్లో హరిదాసు ఒకాయన, దండవెయించు గోవడమూ ప్రార్థనాలాంటివి లాంచనాలూ అయినతరవాత, ఇంకా పాటా మాటా లోకి దిగాడోలేదో, అప్పుడే కొంపమునిగి పోయినట్టు ఆటమొదలెట్టి వెనకాల బల్లఉందో లేదో గమనింపులేకుండా జరిగిజరిగి దిమ్మ తిరిగేటట్టు వెనక్కిపడిపోగా,

ఒకసభ్యుడు — అయిందా అక్కడికి. నిమ్మళంగా లేవండి. భక్తి ప్రకటించడానికి పిస్సిగంతులేస్తే ఏమవుతుంది మరి!

అప్పుడాయన మెల్లిగా మళ్ళీబల్ల ఎక్కబోతూంటే,

మరోసభ్యుడు — వెనకంజ వెయ్యకండి మిత్రమా! మీరు, ముందుకొస్తే చూడాలని మేం కూర్చున్నాం.

హరిదాసు — (కాస్త తేరుకుని) నమస్కారం. మీరే మీరు జట్కావాళ్ళే జట్కావాళ్ళు. ఇతరులు ముందుకొస్తే చాలని మీరూ, పైకొస్తేచాలని జట్కావాళ్ళూ తాపత్రయ పడు తూంటారు. కృతజ్ఞుణ్ణి.

144

భద్రాద్రి — ఒరే! మోహనం! నిన్న రాలేదే సినీమాకీ?

మో - ఊళ్ళో లేను. వేసంగికాదూ, రాత్రిప్యాసెంజరుమీాద వెళ్ళి ఉదయాని కొచ్చాను.

భ - అల్లానా ! మంచిపనిచేశావు. మధ్యాన్నం రైలూ బాగానే ఉంటుందికాని, ఆగినప్పుడల్లా ప్రాణపోకటే !

మో - నిశ్చయంగా అంతే. ప్రాణానికీ రైలుకీ ఏం బాంధవ్యమోకాని, రైలుపోతూంటే ప్రాణం నిలబడు తూంటుంది, రైలునిలబడితే ప్రాణం పోతూంటుంది.

145

ఒకసాయిత్రం ముగ్గురు డచ్చీలరాయుళ్ళు సముద్రపుపోర కూచుని కబుర్లు చెప్పుగుంటూండగా,

ఒకడు - (నిదానించి చూసి) అల్లా తూర్పుగా దిక్చక్రం కేసి చూసి ఏముందో చెప్పుకోండి.

రెండోవాడు - ఏముందీ నీమొహం !

ఒ - ఓరి ఇదిట్రా నీ తెలివి ?

మూడోవాడు - పెద్ద దీపస్తంభం ఉంది.

రెం - ఇంకా ఏమడుగుతున్నావో అని ఊరుకున్నాను. అసలు నే నది ఇందాకానే చూశాను. అదుగో దానిమీాద కాకి వాలిఉంది.

మూ - (చెవిఒగ్గి వినడం నటించి) నిజంరా. ఆకాకి శ్రావ్యంగా నిషాదం ఆలపిస్తోంది.

ఒ - ఇప్పుడు నువ్వు వింటూన్న నిషాదం పేరే కాకలి నిషాదం !

146

రంగశాయి — వెళ్ళావురా, పాటకచేరీకి ?

రత్నం — ఆ.

రం — ఎల్లాఉంది ?

ర — ఆయన భల్లూకంలా ఉన్నాడు.

రం — పాట వింటాంగ్గాని, చూడంకదా. ఆయన సరే. పాటమాట నే ననేది ?

ర — చాలా గొప్పపాటట.

రం — 'ట' ఏమిటీ ? నువ్వెళ్ళానంటున్నావుగా !

ర — వెళ్లాను, వెడితేం ? కొందరు ముందు కూచున్న వాళ్ళకి ఆయన శాస్త్రం తెలిసిందిట ఆహాహా అంటోచ్చారు.

రం — అర్థమేమిటో తేల్చుకఖ్ఖర్లేదుగనక, అల్లా అంటూం టార్లే గానశాస్త్ర మొహమాటస్థులు. నీమాట ?

ర — మేం అంతాకలిసి భజన షక్కీని చాలాగోలచేశాం.

రం — ఆయన్ని మానిపించారా ?

ర — ఆఁ. మా తరమా ? ఒక్కమాటు మానినట్టేమాని తాంబూలం బిగించి మళ్లీ అందుకున్నాడు.

రం — మీగోలకి పైనేఉండా ఆయనగాత్రం — ఖంగుమని కంచుగీసినట్టు ?

ర — అబ్బే ! లేదు. ఊరికే అద్దుడు కాగితంమీద సిరా గీతగీసినట్టు ఊరుకుంది.

147

వేర్వేరు ఉద్యోగాల్లో ఉంటూ ఒక పెద్దనగరంలో ఒక భవనంలో జాయింటు కాపురం పెట్టుగున్న కొందరు బ్రహ్మచారి దొరలు, తమ నౌఖరైన ఒక చైనాకుర్రాడి తలకాయ ఎప్పటికప్పుడు సాలిగ్రామంలాగ కనబడు తూండడంవల్ల వాడు దగ్గిరికొచ్చినప్పుడల్లా ఒక క్షౌరపుజల్ల ఇచ్చుగుంటూ ఉండేవారుట. కొంతకాలానికి వాళ్ళకి ఆకుర్రాడిమీద జాలివెయ్యగా,

వాళ్ళల్లో ఒకడు — ఒరేయ్! ఈవేళనించి నీ బుర్ర టింగు మనిపించడం మానాంమురా.

వాడు — సంతోసండి. చిప్పలుకడిగిన నీళ్ళతో చేసిన కాఫీ మీకివ్వడం ఈవేళనించి నేనూ మానాను.

148

నగుసు — ఏమయ్యా, ఆదెయ్యా! సూర్యం, చంద్రం, కాంతం, ముగ్గురూకుడా ప్రభాదేవిని వరిస్తున్నారు గదా, వీళ్ళల్లో అదృష్టవంతు డెవడవుతాడో!

ఆ — అదృష్టవంతుడు కనపడడు గనక ఎవడవుతాడో చెప్పలేను కాని, ఆవిడ సూర్యాన్ని పెళ్ళి చేసుగుంటుందని తెలుస్తుంది.

149

ఒకచోట జరుగుతూన్నది కొత్తవాళ్ళ పాటకచేరీయేమో అనుకుని లోపలికి వెళ్ళి, ఇంతాచేసి ఆ పాడుతూన్నది తనకి పూర్వపరిచిత అయిన చంద్రకళయే అని గ్రహించి, తీరావెళ్ళి కూర్చోకపోతే ఇదిగా ఉంటుందని తను చతికిలబడ పోతూన్నా,

లోగడ తనకి నమస్కారం పెడుతోచ్చినా ఆసమయంలో చంద్ర కళ ఊరుకున్నందుకు కొంచెం చికాకుపడి, అప్పట్లో చంద్ర కళ పాడుతూన్నపదం సమాప్తి కానిచ్చి, ఒక హరిదాసు,

హ — ఏదీ, చంద్రకళా! భైరవి పెద్దవర్ణం అను.

చం — ప్రస్తుతం పాఠం లేదండి.

హ — అయ్యో ఖర్మమా! అంత పసందుగా పదం పట్టిన దానవు, చంద్రకళా! పెద్దవర్ణాన్నే నెట్టేశావే!

చం — (నమస్కరిస్తూ) చిత్తం. నమస్కారం. క్షమించాలి, దాసురాల్ని.

హ — క్షమించాలి, దాసుణ్ణి.

150

వెంకటగిరి — మాణిక్యం! తెలిసిందిలే. స్నేహితుణ్ణి అని చెప్తూగుంటూ రావుజీఇంట్లో వ్యవహరిస్తూ వాళ్ళమ్మాయితో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు నడుపుతున్నావుటే!

మా — హరహరా! ఇదిట్రా, నన్నెరుగుండీకుడా! ఆ అమ్మాయి ఒకటీ మనచెల్లాయి ఒకటీనా! ఎంతమాటాడావు!

అన్న కొన్నాళ్ళకి ప్రేమజాబొకటి ఇతరుల చేతుల్లో పడడమూ మాణిక్యాన్ని కట్లపాముని కొట్టినట్టు కొట్టడమూ జరిగి, మళ్ళీ అతడు వెంకటగిరిని కలియడం తటస్థించగా,

వెం — ఏంరా? నాతో అంత అబద్ధం ఎందుకురా? చెల్లాయని చెబుతోచ్చావే!

మా — చెల్లాయంటే ఏమిటి నీఊహ? ఆ అమ్మాయిపేరు

చెల్లాయి, తెలుసునా?

వెం — చెల్లమ్మ కాదుట్రా?

మా — ఇంట్లో అంతా చెల్లాయి అంటార్రా, కావలిస్తే రాసిస్తాను.

వెం — ఇంకా ఎందుకులే! నీ రాత ఎల్లాఉందో తెలిసింది.

151 ✗

కుస్తీలోనెగ్గి బహుమతీ పట్టిగెళ్ళడానికి, ఒక గొప్ప వస్తాదు ఒక మహారాజావారి దర్శనానికోసం దిగగానే, వాడి రూప వర్ణన వినేసరికి, ఆస్థానాన్ని కొరుక్కుతిని పందికొక్కుల్లా బలిసిన ఆస్థాన వస్తాదుల్లో కొందరు నడవలేకపోయీ కొందరు నడవ గలిగినవాళ్ళు నడిచివెళ్లి మంచం ఎక్కగా, మహారాజా వారి ప్రతిష్ఠ నిలబెట్టడానికి సమయస్ఫూర్తిగల ఒక తెనాలిరామలింగం వంటివాడు లంగోటీ బిగించి తయ్యారైన మీదట, పట్టణ మహాజనులందరూ చూస్తూండగా, పర్వతం అంత ఉన్నకొత్త వాడూ వాడిపక్కని వాడిచేతికర్రలాగ కనిపిస్తూండే మన వాడూ ఒంటినిండా చిందూరం పూసుగుని గోదాలో దిగగానే,

కొత్తవాడు — (కుడితొడమీద కొట్టుగుని తపేలుమని పించాడు.)

మనవాడు — (సరిగ్గా అల్లానే చేశాడు.)

కొ — (దండకొట్టి తపేలుమని పించాడు.)

మ — (సరిగ్గా అల్లానే చేశాడు.)

కొత్తవాడు చేసినదానికి అర్థం మనవాడు గ్రహించుగున్నా

డని జనం అనుకున్నారు.

మ — (కొత్తవాడికేసి చూపుడువేలు చూపించాడు.)

కొ — (ఇదేమిటో తెలియక తెల్లపోయి ఒక అంగ వెనక్కి వేశాడు.) జనంలో కలకలం బయల్దేరింది.

మ — (తనకేసి చూపుడువేలు చూపించుకున్నాడు.)

కొ — (మరో అంగ వెనక్కి వేశాడు.)

జనం కొంచెం కేకలూ లేవిడీలూ మొదలెట్టారు.

మ — (కొట్టడం సూచిస్తూ తనచేత్తో గాలిని పైనించి కిందికి నరికాడు.)

కొ — (రెండు మూడంగలు వెనక్కి వేశాడు.)

జనం, ఓరిబుట్టబొమ్మా ఓరిడబ్బా అని కేకలేస్తూ చప్పట్లు కొట్టేశారు.

మ — (అడుగున్నర ఎత్తు సూచిస్తూ తన రొండు అరచేతులూ పట్టి నుంచున్నాడు.)

కొ — (భయంతో వణికిపోయాడు.)

జనం ఈలలూ కేకలూ అరుపులూ చరుపులూ బాదులూ మొదలైనవాట్లతో మహాకోలాహలం చేశారు.

మ — ఏమిటి? - (అన్నట్టు గుప్పిడిపట్టి ఊపుతాడు.)

కొ — (ఫుంజాలు తెంపుగుని పారిపోయాడు.)

జనం మనవాణ్ణి చేతులమీద ఎత్తేసి, నెత్తిమీద కూచోపెట్టుగుని భుజాలమీంద ఊరేగించగా,

మహారాజు — ఏమయ్యా! వాణ్ణి ఎల్లాగెలిచావు?

మ — ఏమో మహాప్రభూ ! నాకు తెలియదు.

మహా — కుస్తీలో నీకు తెలిసిన ప్రథమవిషయాలే తనికి తెలియవని వాడు పారిపోయి ఉంటాడు. మీరు మీరహస్యం కాస్త విప్పిచెప్పండి.

మ — (వాడికేసి చూపించి) నువ్వు, (నాకేసి చూపించుగుని) - నన్ను, (క్రోట్టడం) చంపేసేస్తావనుకో, (అరిచేతులు సూచిస్తూ) మరి మా అబ్బాయిఉన్నాడు, (గుప్పిడి) వాడి మాట ఏమిటి ? అన్నాను. గ్రహించుగోలేక వాడు తోక ముడిచాడు.

152

ఏదో సుస్తీగాఉండి బాధపడి పోతూన్న మనోహరమ్మగారు వైద్యుడైన ఒకరావుగారికి కబురుపెట్టగా, ఆయన మనోహరమ్మ ఇంటికివచ్చి, ఆవిడమంచంమీద పరుండడం గమనించి,

వై — పెద్దలు లేరండీ !

మ — (మూలుగుతూ, గట్టిగా) నాన్నా, నాన్నా !

అని కేకేసేసరికి, దగ్గుతో వంగిపోయిన చెమిటితండ్రివచ్చి పక్కనికూచోగా, వైద్యుడుకూడా కూచుని,

వై — (ఆవిడతో) మీరు లేవకండి. ఏదీచెయ్యి !

మ — ఇదుగో. మీరు తిన్నగా గ్రహించాలి.

అని, తనకుడిచెయ్యి ఇయ్యగా,

వై — మీరు నర్మదాపురుకుత్సీయం చదివినట్టున్నారే !

ఎడమచెయ్యి ఇయ్యండి.

అనగా, ఆవిడ ఎడమచెయ్యి ఇచ్చినమీదట పరీక్షించి,

వై — ఈవిడకి పెళ్లే మందండి.

మ — తమరే కటాక్షించాలి, ఆ మందు.

వై — (వెళ్ళడానికి లేవబోతాడు.)

తండ్రి — (చెముడువల్ల పై సంభాషణ వినపడక) ప్రస్తుతం మూడుమోతాదు లిప్పించండి. కావలిస్తే తరవాత పిరాయించుగోవచ్చు.

× 153

రాజు — బండీ, స్టేషను కెంతకడతావు ?

బండివాడు — బలువు మీరేనా ?

రా — నువ్వూ, బండీ, గంటా — ఇవన్నీ మాత్రం బలువులు కావూ ఎద్దుకీ ?

బం — అదికాదుబాబూ ! మీరొక్కరేనా బండిలో కూర్చునేది ?

రా — అవును. ఎంతకడతావు ?

బం — నిమిట్లో కడతాను. రైలందుకుంటాను.

రా — అదికాదురా. ఎంతసొమ్మిస్తే కడతావు ?

బం — అదాండీ. మీరెరగరూ ? మామూలే !

రా — మామూలా ? నాకు దిగి దులుపుగుని చక్కాపోడం మామూలు !

బం — అల్లాటోళ్ళకి కట్టకపోడం నాకుమామూలు.

రా — దిగేటప్పుడుగాని అల్లాంటివాళ్లు నీకు తెలియవుగా!

బం — ఎక్కకుండానే తెలుస్తూంటేనే బాబూ!

రా — నాకుబండీయే అక్కర్లేదూ. హాయిగా నడిచే పోతాను.

బం — చిత్తం. శీఘ్రంగా నడవండి, నాయెద్దుకి కాలు సలి గింది. నేను కట్టనే కట్టను.

154

ఒక పెద్దపన్నా పోలీసుఇనసపెక్టరు ఇంటిదగ్గిర మామూలుగా ఉండేటప్పుడు తొడుక్కునేటందుకు సాదాజోడు కొనుక్కోవా లని షాపుకివెళ్ళగా, జోళ్ళషాపువాడు గుండెల్లోరాయిపడి ఏదోనొల్లుకుని పోతాడ్రా అని భయపడుతూ,

షా — నమస్కారం బాబూ, దయచెయ్యండి.

ఇ — నాకోజోడు కావాలోయ్!

షా — చిత్తం. తమరు సర్వాధికారులు. మాప్రాణాలు తమచేతులోనే, ఉండేది.

అంటూ ఎన్ని వేరువేరు కొలతల జోళ్ళు తీసిచూపించినా వాటిల్లో ఏవీ ఇనస్పెక్టరుకాలికి ఎక్కకపోగా,

ఇ — (ఇంకా ప్రసంగం సాగిస్తూ) చెప్పిచెప్పి మాసర్వాధి కారమే చెప్పుగోవాలి, పోదూ! అసలు మాకు ఓకాలు ఎప్పుడూ జైలులోనే ఉంటుంది.

షా — పోనీ, ఆమిగత కాలేఆయిరి, ఛస్తే ఏజోడులోనూ ఇమిడేటట్టు కనపట్టంలేదు, బాబూ!

155

సెకండుఫారం చదువుతూన్న కొడుకు తండ్రితో,

కొ — నాన్నా! ఈయేడు లెఖ్ఖల్లో ప్యాసవుతాను, నాన్నా.

తం — ఏం? నిరుటికంటె ఈయేడేం కొమ్ములొచ్చాయా? నీ లెక్కలు ఇహానంతే.

కొ — కాదు నాన్నా. ఈయేడు నాకు లెఖ్ఖలకి 'దేవ సహాయం' ఉంది.

తం — పురుషప్రయత్నం లేందే అదిఉండదోయ్, చవటా! ముందు నోరుమూసుకొని చెయ్యి. తరవాత దేవసహాయం.

156

మొయ్యలేనంత డబ్బు తమరికిఉన్నా, ఇంకా తేరగా వస్తే బావుకోవాలనే ఊహాతో, ఎల్లాగైనా వొడుపుమాటలు చెప్పి ముగుణ్ణి సంభావనకి గెంటదల్చుగుని,

కంతాలమ్మ — చూడండీ! రేపు నాగారంలో పాకెన్నప. రోజల్లా గోళ్ళుగిల్లుకుంటూ కూచోడమే కాని, మీరు చేసే దేముందీ? వెళ్ళి సంధ్యవేళకి ఇట్టేరావచ్చు.

ముగుడు — (ఎల్లాగైనా నడక తప్పించుగోవాలని మూలుగుతూ) నాకు ఈనడుంనెప్పి ఓటికాదూ?

కం — దానికేం? అదెప్పుడూ ఉన్నదే ఆయె. నేను తెల్లారకుండా, మీకు మినపరొట్టి చేసిపెడతానుగా!

అని, అతణ్ణిఒప్పించి, ఝాంం తెల్లారకట్టే, కాళ్ళు విరగ దొక్కుగుని, ఆ హడావిడిలో కాస్త బెల్లంతరిగి తేవడానికి వెళ్ళి

కత్తిపీటమీదపడి, ఎల్లానోఇద్దై, చెయ్యగా, బూలిమూకుడు రొట్టి ఊదిపారేసి నిమ్మణంగా నీలుగుతో బయల్దేరి వెళ్ళి అయిదునిమిషాల్లో తిరిగివచ్చి,

ముగుడు – ఏమేవ్ !

కం – ఏం ? అప్పుడే ఏమొచ్చిందీ, వెనక్కి రావడానికీ ?

ము – (మూలుగుతూ) సంభావన రేపుటే !

కం – ఇంతేకదా! పోనీ, రేపే వెతుకురుగాని.

అని, మర్నాడు అల్లానే చేసిపెట్టి పంపగా అతడు మొదటి నాటికిమల్లేనే తక్షణం తిరిగివచ్చి, అతినీరసంగా,

ము – ఏమేవ్, సంభావన నిన్ననేటే!

కం – మీనిన్నకాళ్ళిరిగదయ్యా ! మూకుళ్ళకి మూకుళ్ళు తినడం అయిందికదా, ఆమాట గట్టిగా ఏడవక మూలగడమూ మీ మూలుగు ఊరికెళ్ళా !

ము – (మూలుగుతూ) వెళ్ళి, వచ్చేసిందీ !

157

రాఘవులు – కేశవులూ ! ఎంతమట్టుకొచ్చింది, మీ యింటో పెళ్ళివ్యవహారం ?

కే – చెరిసహం కుదిరింది.

రా – అంటే ?

కే – అంటేనా ! వాళ్ళు పిల్లని ఇస్తాం అనడం తడువుగా చేసుగోడానికి మేం ఒప్పుగునేటందుకు అంతా సిద్ధంచేసుగుని ఉన్నాం. సరి, నీ రాజీసంగతి ఏ కాడికొచ్చింది ?

రా — అదీ సహాంసహాం అయింది.

కే — అంటే?

రా — నే చెప్పిందంతా వాళ్లువినడం అయింది.

కే — అయితే, చెరిసహాం నీదీ అయినట్టేగా!

రా — కాలేదేమో అని నాభయం. ఏమంటావా, వాళ్ళు విన్నది వాళ్ళకి తెలియాలి, తెలిసినమీాదట నచ్చాలి, నచ్చిన మీాదట వాళ్లు ఒప్పుగోవాలి.

✶ 158

క్షైవారపు శిఖరంగారి క్షౌరకాండ మధ్యరంగంలో ఆయన మెడమీాద కొంచెం కత్తితో ఒత్తవలిసొచ్చి, మంగలి, అమాంతంగా ఆయన బుర్రకాయ కిందికివంచబోగా,

శి — (ఊపిరిసలపక) అబ్బ! అబ్బ! ఉండరా!

మం — మరి, వెనకాలకొంచెం ఒత్తాలండి.

శి — అయితే, పొట్టవేపునించి తిరిగి వీపువైపు, రా.

మం — రావచ్చుగాని, నేనవతల తొందరగా వాయింపు కెళ్ళాలండీ!

159

కృష్ణుడు — ఒరేయి పానకం! నీకూ అమృతానికీ చెడీ పేడీ అయిందిటా?

పా — అవదూ?

కృ — ఏమిటీ కథా?

పా — ఆఁ ఏముందీ? ఏవోకొన్ని దంపుడుపద్యాలు కట్టి

తెచ్చాడు. తెచ్చి, బాగున్నాయా లేవా అని నన్ను చంప
మొదలెట్టాడు. మొదలెడితే, పోరా నీకు కవిత్వం ఏమిటి
అన్నట్టు ఓ వందదోషాలు అయిదునిమిషాల్లో చూపించాను.

కృ — అయితే మరి దోషాల్లోంచి రోషాల్లో పడలేదూ మీరిద్దరూనూ ?

పా — వాడికి రోషంలేందేట్రా ! వాడు ససవ ! కాడంటావా ?

కృ — అవును.

పా — ఎల్లా కనిపెట్టావ్ ?

కృ — లేకపోతే నిన్నడగడం ఏమిటి పద్యాలెల్లా ఉన్నాయనీ ! మరోచవటని ఎవణ్ణడిగినా, తీరిపోను !

తొందరగానూ ఖంగారుగానూ ఇంట్లోకి జొరపడుతూ,

ఆయన — అమ్మకుంకా ! చూడూ !

ఆవిడ — ఏమి టేమిటి ?

ఆయన — పెసరయ్యగాడు !

ఆవిడ — ఏమన్నాడు ?

ఆయన — తనతో నేను సమానం కాదుట.

ఆవిడ — మీ అంతవారు వాడితోనూ సమానం కాకపోవాలా యేమిటి ఊరుకుందురూ, వాడిలెక్ఖేమిటి, వాడిమాటలు లెక్ఖేమిటి పోనిస్తురూ ! అసలు వాడు ముండల ముఠాకోరూ !

161

తమతమ రైళ్ళ వేగాలగురించి ముగ్గురు అభూత కల్పనలు చేసి మాట్లాడుకుంటూ,

ఒకడు — మా రైలు చాలా వేగంగా పోతుంది. అది వెడుతూంటే భూమేదో జలమేదో ఆకాశంఏదో తెలియకుండా సర్వమూ ఒక్కటే గిలాబాలాగ ఉంటుంది.

రెండోవాడు — అది యింకానయం. మా రైలు వెడుతూంటే, పక్కనున్న టెలిగ్రాఫు స్తంభాలు బహుదగ్గిరిగా వచ్చినట్టైపోయి సన్నకోతకోసిన దువ్వెన్న పళ్ళులాగ కనబడతాయి.

మూడోవాడు — ఒస్. ఇంతేనా! మా రైలుసంగతి వినండి. మొన్న నేను రాజమండ్రీలో రైలెక్కాను. రైలు బయల్దేరింది. ఇంతలో నాచేతులోఉన్న పుస్తకం ప్లాటుఫారం మీాదివా డెవడో ఊడలాక్కున్నాడు. వాణ్ణి ఒక్కచెంపకాయ లాగపోయాను. ఆచెంపకాయవెళ్లి దానిదుంపతెగా, కడియం స్టేషన్లో పోర్టరు దవడమీాద పడింది.

162

ఇంగ్లీషు విద్యార్థులుకొందరు, తమగురువుగారు చెప్పే చెప్పడాన్నిగురించి ప్రైవేటులో మాట్లాడుకుంటూ,

సత్యం — మనవాడు గజ్జెకట్టడంతోటే; నాకు నిద్దరొస్తుంది. నా కేమిాా తెలియదు.

ముత్యం — నాకు నిద్దరాపట్టక కీచుకీచయిపోతాను. ఆయన కే

తెలియదుట, ఆయన చెప్పేది! ఏమో, చాలామంది అల్లా అంటారు.

విశ్వం — అదికాదు. ఆయన చెప్పేటప్పుడు, ఏపుస్తకం చెబుతున్నాడో ఆపుస్తకం రాసినవాడికికూడా తెలియకపోడం అనేది ప్రారంభం అవుతుందిట.

స — నేను నమ్మను. వాడెందుకుంటూ డక్కడా ?

వి — అయ్యో! నువ్వెరగవురా ! మనస్తంతు లుంటాయి.

ము — ఒకవేళ ఆపుస్తకం రాసినవాడు కీర్తిశేషుడైతే, ఎల్లా?

వి — ఓరి, వెర్రివాడా! అయినా, ఫరవాలేదురా. ఆత్మ తంతులని ఉన్నాయిరా! వాట్లకి నాశనంలేదు.

163

శివయ్య — మూర్తిరాజు మొన్న మీటింగుకి వచ్చాడన్నార్రా, ఎవళ్ళోనూ!

పట్టాభి — రాలేదని నేనన్నానని చెప్పు, వాళ్ళతో.

శి — ఎవళ్లో జ్ఞాపకంలేదురా (అని కళ్లుమూసుగుని జ్ఞాపకం చేసుగుంటూన్నట్టు నటిస్తాడు).

ప — సరేలే. వాళ్ళెవళ్ళో జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడే చెప్పు వాళ్ళతో.

శి — అంతే చెయ్యాలి.

ప — కాని, ప్రస్తుతం నేనన్నది జ్ఞాపకం ఉంచుకో. తీరా వాళ్ళెవళ్ళో జ్ఞాపకం వచ్చిం తరవాత, వాళ్ళని కలుసుగుని సిల బెట్టి, కళ్ళుమూసుగుని, నేనేమన్నానో జ్ఞాపకం చేసుగోడం

మొదలెడితే, వాళ్ళతాడుకుడా తెగుతుంది.

164

కోటయ్య — ఫిల్ముచిత్రానికి ఏంపేరు పెట్టడం నీ కిష్టం? ఆడపేరా, మగపేరా?

భార్య — నాయిష్టం మాట ఎల్లాఉన్నా, ఆడపేరు పెట్టడమే లాభం.

కో — లాభమా?

భా — లాభమూ స్వభావసిద్ధమూ కుడానూ!

కో — ఏం, నువ్వు ఆడదానవనా?

భా — ఇదా గ్రహించారు. నెలదాటే యోగ్యతఉంటే ఉండవచ్చునని.

కో — ఓహో, అప్పుడు తొమ్మిది నెలలూ మొయ్యడం సంభవించ వచ్చుననా! ఎంత గడుసుపి!

165

తమరి ప్రమదావనంలో ప్రతిధ్వనిచ్చేరాయి ఉందనిచెప్పి స్నేహితులందర్నీ ఊరించి చంపి, ఒకనాడు, తద్విషయంలో అయిదింటికి స్నేహితులందర్నీ పిలిచి ఆవనంలోనే వాళ్ళకి కాఫ్యాదులు ఇస్తూ వాళ్ళు అవి ఆరగిస్తూన్న సమయంలో, తను, దానికేసి నడిచి,

మీనయ్య — ప్రతిధ్వనోయ్!

ప్రతి — ఓయ్!

అనగా, చివరపలుకు ప్రతిధ్వనించడంవల్ల అందరూ మెచ్చుగున్నా, అక్కడ తను దాక్కో పెట్టిన మనిషివాడు తను చెప్పిన

మాటలు మరిచి పోయాడని మీనయ్య కొంచెం ఆగ్రహించి, మళ్లీ అటువెళ్ళి,

మీ — సరిగ్గా చెప్పు వెధవ పీనుగా !

ప్రతి — వెధవ పీనుగా !

మీ — (కోపంతో) ఛంపేస్తా !

ప్రతి — ఛంపేస్తా !

అని ప్రతిధ్వనులురాగా, బయల్దేరుతూన్న కోపం చంపుకుని, పైకి నవ్వుతూ, స్నేహితులతో,

మీ — చూశారా ! ప్రతీ అక్షరం ఎంతస్పష్టంగా వినపడు తోందో !

ఒక స్నేహితుడు — (ఆ రాతికేసి నడిచివెళ్లి) నువ్వుంటా ఎప్పణ్ణించీ ?

ప్రతి — ఒంటిగంట నించి.

ఒక స్నే — ఇదేమిటి, మీనయ్యా ! ఈప్రతిధ్వని ప్రశ్నలకి సమాధానం కుడా చెబుతోందే !

మీ — ఇది కొత్తరకం. ప్రపంచంలో ఏదీ అసంభవంకాదు.

166

బాపిరాజు — మనిషి కోతిలోంచి పుట్టాడంటారేమిటి ? నీ అభిప్రాయం ఏమిట్రా, రామకోటీ ?

రా — ఆఁ, ఇల్లా అంటున్నారని కోతులికి బోధపడదు గనక ! లేకపోతే అవి పేచీపెట్టవూ ?

బా — పోనీ, ఈవాదన మంచిదంటావా ?

రా — మంచిదే.

బా — ఏం ?

రా — కొందరుకొందరు వెనక్కి వెనక్కి మాట్లాడుకుపోతూ తమ తాతల్నీ ముత్తాతముత్తాతల్నీ స్తోత్రాలు మొదలెట్టి — గొడవ చేస్తూంటారు. అలాంటివాళ్ళని ఇవతలికి గెంటడానికి ఈవాదన శాస్త్ర గోడలాగ పనిచేస్తుంది.

167

ఒకచోట అతిఘాటుగా ఉపన్యాసం పేల్చేస్తూన్న ఒకవక్త— మహాజనులారా, నానోట చీమంత అబద్ధం వచ్చినాసరే, నా నెత్తిమీద పెద్దపిడుగు పడుగాక !

అంటూ చాలాహడావిడిగా అభినయించగా, ఏదో ఊరికే బులబులాగ్గా కర్రముక్కలతో అంటెట్టిఉన్న ప్లాటుఫారం పెళ్లు మని విరిగి ఢమ్మని కిందపడిపోగా,

ఒకసభ్యుడు — పిడుగు పడింది. అన్నీ అబద్ధాలన్నమాట. అనగా, చాలామంది తెల్లపోగా, కొంతసేపట్లో, ఆ కలపలోంచి వక్తలేచి పైకివస్తూండడం గమనించి,

మరోసభ్యుడు — నెత్తిమీద పడకుండా దూసుకుపోయింది పిడుగు. నెత్తిమీదే పడుతుందన్నాడు. అన్నీ అబద్ధాలే.

168

అవధానిగారు బల్లదగ్గిర కూచుని జోడు కేసి పరిశీలనగా చూస్తూండగా,

కొడుకు — అదేమిటి, నాన్నా !

అ — జోడులో టోపీపడ్డాను, ఉండరా !

కొ — కాలి జోడులోనా ? కాలిదగ్గిరకి టోపీ ఎల్లావచ్చింది నాన్నా !

అ — అబ్బ! కంటిజోడులోరా. టోపీఅంటే దండగ!

శ్రో — అమ్మినాయన ఎవరూ?

అ — నాస్నేహితుడే.

శ్రో — అయితే, దగా ఎందుకుంటుందీ?

అ — అందుకనే ఉంటుంది. నేను తన్ని నలుగురిలోనూ యాగీ చెయ్యలేనుగదా, తనరహస్యం అల్లానే ఉంటుందిగదా, అని 12 రూపాయలదానికి 21 పుచ్చుగున్నాడు.

శ్రో — ఖరీదు కాయితంమీాద వేసిచ్చాడా?

అ — ఆ ఇదుగో.

శ్రో — దీనిమీాద 12 రూపాయలనే ఉంది.

అ — (జోడు తీసేసి చూసి) అవున్రోయి. జోడెట్టుగుని 12 కేసి చూస్తే 21 లాగ కనిపించే జోడిచ్చాడు, మాట్లాడకుండా. దాంతోచూసి నేనిచ్చేశాను.

169

దీక్షితులు — ఏమోయ్, రాంభొట్లూ! ఏమిటామాట?

రాం — మినుములు.

దీ — ఎల్లా?

రాం — ఎరగవు గావును, పంతులు గారింట్లో దశదానాలు.

దీ — ఎవరూ, పాపం!

రాం — మగపిల్లాడే. ఈపాటికి పీటలమీాంచి లేస్తారు.

170

సూరయ్య — విన్నావా, నారయ్యా! మన ప్రజాపతి చదువుకున్న వాడనికాఢా తేలింది. వాడికి మొదట లక్ష్మీ త్ర

ప్రసన్నం. ఇప్పుడు సరస్వతీ ప్రసన్నం.

నా — ఆగాగు. (అని ఆలోచిస్తూ) మొదట వాడికి లక్ష్మి వచ్చి కనపడింది. ఒప్పొగున్నాను. తరవాత, సరస్వతివచ్చి కనపడిందా. ఓ, అదీ బాగానేఉంది.

సూ — ఏమిట్రా ఆ ఆలోచనా, ఆ సందేహామూనూ ?

నా — ఏమిటంటావా ? లక్ష్మికి చేతులో ఉంటుంది తామర. సరస్వతి ముగుడు తామరలోంచి పుట్టాడు. మన ప్రజాపతిలోంచే తామర పుట్టింది. వీణ్ణి మెచ్చుగోడానికివచ్చి వాళ్ళిద్దరూ ఎప్పుడో ఒకప్పుడు కనపడడం సబబుగానే ఉంది.

171

పదిహేనురోజులక్రితం తనదగ్గిర మందుపట్టిగెళ్ళి మళ్ళీ ఐపూ మచ్చా లేకుండాపోయిన పున్నయ్య తనకొట్టుదాటి రోడ్డుమీద నక్కినక్కిపోతూండగా కనిపెట్టి, ఎల్లానేనా వాడిదగ్గిర కొంత లాగలేకపోయామే అనేబాధ దాచుగుని పైకినవ్వుతూ,

వైద్యుడు — ఏమండోయ్, పున్నయ్యగారూ ! రండి, కనపడ్డం మానేశారే !

పు — ఏమిటోనండీ ! అనుకుంటూనే ఉంటాను. ఎప్పటి కప్పుడు ఏదోవోటి వస్తూంటుంది.

వై — పోనీలెండి. ఒంట్లో ఎల్లాఉంది ?

పు — బాగావుంది.

వై — ఉందికద ! అల్లాయితే మందు ఇంకా పట్టిగెళ్ళండి. "కంపౌండర్ ! చూడూ ! వీరికి............."

పు — వద్దండి, వద్దండి. అదీ ఎదీకూడా నేను పుచ్చుగోలేను.

వై — పోనీ, ఇప్పణ్ణించి పుచ్చుగోండీ ! దానికేం ?

172

మండలం — పరమయ్యా ఈమధ్య మేడకట్టాడంట, విన్నావురా పెంటయ్యా ?

పెం — విన్నాను.

మం — ఎందుకురా, వాడు మేడకట్టడం ?

పెం — బహుశా, ఎక్కిపడడానికి.

మం — ఆమాత్రానికి చెట్టెక్కకూడదూ పోనీ !

పెం — చెట్టెక్కడం చేతకాదేమో !

మం — నిచ్చేనేసుగోవాలి అలాంటప్పుడు.

పెం — వాడి నిచ్చినకాళ్ళకి రెండింటికీ బొత్తూ ఓ మూరెడు హెచ్చుతగ్గు ఉంది. వాడికంటె ముందు అదే పడిపోతుంది.

మం — నన్నడిగితే నేనైనాఇస్తును శ్రేష్టమైన నిచ్చెన.

పెం — నిన్నడగడానికి నీకంటె వాజమ్మగా తయారవాలి. అవడం కష్టసాధ్యం.

మం — మొండివాదన వాదిస్తే ఏమి ఒలుకుతుందీ ?

పెం — గుండెలేకుండా వాదిస్తే ఒలికేబాపతే !

173

మనిషి నెత్తురు చప్పరించిచూసిన ఓ చిరతపులి రాత్రెళ్ళప్పుడు ఒక ఊరువీధుల్లో తోక ఝాడించుగుంటూ తిరగడం మామూలు చేసుగునేసరికి, బతుకుతెరువు తెలిసిన మహాజను లందరూ సాయింత్రం పడకుండానే దీపా లార్పుగుని తలుపులు

బిడాయించుగుని జాగర్తపడుతూండగా, అది ఓనాడు ఆఊరి పోలీసుస్టేషన్ఎదర ఖైటాయించేటప్పటికి, అక్కడ కాపలా కాస్తున్న నెం. 002 పోలీసు భంట్రోతు, సాహసించి అమాంతంగా పక్కగదిలోకిఉరికి తలుపువేసుకోగా, ఖైదీలు గొంతెత్తి పాడ్డం మొదలుపెట్టడం తనకిష్టంలేక,

పో — ఏయ్ ! పాడకండి. అది నేనున్న గదిలోకి పైనించి ఉరకగల్దు.

అని కేకవేసినా వాళ్లుమానక, ఆగోలలోనే ఆకురాయితో ఇనపకమ్మీలు తెగ్గోసి అయిదుగురు ఉడాయించేసిన పిదప ఆరోవాడు (స్థూలకాయు డవడంవల్ల) ఆ కమ్మీల్లో చిక్కడి ఉండగా, చిరతపులి వెళ్ళిపోడం పసిగట్టి, మ రేదో జరుగుతోందని పైకొచ్చి, చూసి, వాణ్ణికొడుతూ,

పో — వాళ్ళేరీ, చెప్పు, బద్మాష్ !

వాడు — (పోలీసుని వినిపించుగోక, తనలో) నయమే. మొదట్లోనే నేను యత్నించలేదు, వెళ్ళడానికి.

174

తండ్రి — ఏమండీ, మేష్టారూ! మా వెంకటపతి ఎల్లా ఉన్నాడు, ఈయేడు ? నిరుడు ఒక్కమారుక్క తక్కువొచ్చిందంటూఇందులోనే కూచోపెట్టారు, ఆసూకలువాళ్ళు, వాళ్ళ మొహంఈడ్చా !

మే — మామొహామూ ఈడిపించేట్టున్నాడు, ఈయేడు. నిరుడేనయం.

తం — ఏమీ ససిగా లేడంటారా ?

మే — ఎల్లా ఉంటాడూ? మరోవాక్కు ఎక్కువైందిప్పుడు.

తం — ఎక్కువవడం మంచిదే కాదుటయ్యా?

మే — అయితే నన్నెందుకూ మీరు రడగడం?

తం — అదికాదండీ! రొండోయేడు దుఖ్ఖంతో చదవాలిగా!

మే — అంతా దుఖ్ఖిస్తారాండీ! ఒకొక్కక్క రొండోపెళ్ళివాడు దుఖ్ఖిస్తూనే ఊరేగి దుఖ్ఖిస్తూనే బాణాసంచాకుడా కాలిపిస్తాడు.

తం — ఎల్లా అయినాసరే పైకి వెళ్ళేట్టు చూద్దురూ!

మే — మీరతడు పడిపోకుండా చూసుగుందురూ?

175 *

ఒకావిడ భరతనాట్యాం మొదలెట్టి, ఒకపదం పడుతూ, అందులోవచ్చిన 'సెరజాణ' అనే ముక్కలోది 'జాన' అనుకుని, చేత్తో జేన అభినయించగా,

ఒకసభ్యుడు — ఆహాహా! ఏమికళ, ఏమికళ!

పక్కవాడు — (నవ్వుతూ) ఏం, ఏం?

ఒ — ఆవిడ, కేవలమునూ్నా, ఆయొక్క శబ్దబ్రహ్మ.

ప — చాల్లే ఊరుకో. అర్ధబ్రహ్మం.

ఒ — ఎల్లా?

ప — ఎల్లానంటావా? ఎవరు సొమ్ము చేసుగుంటారో, వాళ్లు అర్ధం చేసుగున్నవాళ్లు కాకుండా ఎల్లా పోతారూ?

176

రంగం — సోములూ! "ఊటీ" వెళ్లి వచ్చావుట.

సో — అవును.

రం — నీకు చాదస్తంగాని, చలవ ఇక్కడమాత్రం లేదూ?

అయితే, యేటా వెడుతున్నావూ ?

సో – రొండోమాటు ఇది.

రం – అయ్యో, సామ్మితగులడిపోతుంది. ఇహచాల్లే. వెళ్లకు.

సో – మొదటిసారి వెళ్ళొచ్చి అల్లానే అనుకున్నాను. అనుకుంటూండగానే, మళ్ళీ కరిచింది పిచ్చికుక్క. మరి కరవక పోతే, మరి వెళ్ళను.

177

తనబంధువు ఆసుపత్రిలో ఆపరేషను చెయించుగోడం గురించి కబురంపగా, ఒకాయన ఆసుపత్రికివెళ్ళి దిక్కుమాలిన అనవసరపు గొడవలతో ఆ బంధువుని సకలబాధా పెట్టగా, వీణ్ణి ఎరక్క పోయి రమ్మంటినిగదా అని అతడు లోలోపల కుసిల్లుతూండగా,

ఆయన – పాపం ! నువ్వు ఒంటరిగా ఉంటూండడం వల్ల తోస్తూండదు గావును !

బంధువు – తోచకేం ? నన్ను చూడడానికి నీ బోటిగాడు నాకు ప్రతీరోజూ ఎక్కడ లభిస్తాడూ ?

178

ముత్తయ్య తను తలంటుగోడానికి ఒక వడ్డీమంగలికి కబు రంపగా, వాడువచ్చి, ఆయన్ని పరకాయించి, తనరుమాలు తీసి తలకి వాసిన చుట్టినట్టు చుట్టుకోగా,

ము – ఏంరా ?

వడ్డీ – అయ్యా !

ము – నువ్వు వడ్డీ మంగలివేనా ?

వ – చిత్తం.

ము — (హేళనగా) అయితేమరి తలకాయకి రుమాలు అల్లా చుట్టుగున్నా వెందుకూ, బూజు దులిపేవాళ్ళలాగ ?

వ — చిత్తం.

ము — చిత్తం ఏమిటీ ?

వ — కోపం చెయ్యకండి. తమరిపొట్ట మడతల్లోనూ తొవల్లోనూ బూజూ ఉండచ్చునండి.

179

పల్లెటూరి అల్లుడు పట్నవాసపు అత్తారింటికి వెళ్ళిననాడే నాజూకుతనం ప్రకటించాలని నున్నటి క్షౌరం చెయించుగుని స్నానం నిమిత్తం దొడ్డోకి వెడుతూండగా, కిందుగా ఉన్న ఆ దొడ్డిగుమ్మం పైకమ్మి మనిషి గిల్లార్చుకుపోయి ప్రాణం కళ్ళంటుట్టు ఫెడీమని తగలగా,

అ — (తలపట్టుగుని, కూచోపడి) అబ్బ !

అనగా, చదువునేర్చిన అతడిపెళ్ళాం అక్కడికి పరిగెట్టి,

పె — ఎదీ, చూడనీండి, చెయ్యితియ్యండి నెత్తిమీంచీ ! అన్నమీాదట, అతడు చెయ్యితియ్యగా,

పె— నెత్తురులేందే !

అ — లేకపోతే ?

పె — ఇది అలంకారాలలో ఒకటీ !

అ — ఛస్తూంటే అలంకారమా ?

పె — అవునండీ, విశేషోక్తి.

అ — ఛీఛీ, అవతలకి పో.

పె — నిజమేనండి, చూడండి కావలిస్తే. విశేషోక్తి అంటే కారణం ఉంటుంది, కార్యం ఉండదు.

× 180

సౌభాగ్యం — ఏమోయ్! వెంకట్రావ్! ఏమిటి విశేషాలు?

వెం — ఎక్కడ?

సౌ — ఎక్కడేమిటీ, ప్రతీచోటానూ!

వెం — ప్రతీచోటానా? ఏముందీ? ఉన్నవాళ్ళు తింటున్నారు, లేనివాళ్ళు పడుకుంటున్నారు.

సౌ — అబ్బ ఆమాట సరేనోయ్! కొందరు ఉండీ లేనివాళ్లున్నారు, వాళ్ళమాటేమిటని?

వెం — ఒస్. అదీ అడగాలా? ఉండీ లేనివాళ్లు తినీ తినకుండా ఉంటున్నారన్న మాటేగా!

181 ×

రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకి వచ్చే 'మేలు' బండి ఎక్కే ఉద్దేశంతో, ఎనిమిది గంటలప్పుడు, ఒకరైలుస్టేషనుకి దగ్గిరిగాఉన్న ఒక అన్నవిక్రయాలయంలో బుచ్చన్న ఎంగిలిపడుతూండగా, అతనిస్నేహితుడు రామోజీ లోపలికి వెళ్ళి, బుచ్చన్నని చూసి,

రా — ఎవరదీ? బుచ్చన్నలాఉందే!

బు — మరే.

రా — మేలుకా?

బు — మొదట్లో అల్లానే అనుకున్నాను.

రా — ఇప్పుడు?

బు — ఇప్పుడా! తెల్లారకట్ట రైలే రాసింది.

రా — ఏం?

బు — ఈ కూరముక్కలు ఆలోపుగా నములుడు పడేటట్టు తోచదు.

182

పండిట్ – తుమున్నర్థకం ఎప్పుడు ప్రయోగించడం? రామన్నా!

రా – రొంపగా ఉన్నప్పుడండి. నాకిప్పుడు రాదు.

పం – హోరి! చేదాద్యర్థకం ఎప్పుడూ? భీమన్నా!

భీ – నుయ్యి ఉన్నప్పుడండి.

పం – ఓరి మీ వ్యాకరణాలు అంటించిరి గదర్రా, మీ వ్యాకరణాలు అంటించా!

రా – పడిశం పట్టినప్పుడు అంటించడానికి వీలుగా ఉండేది తుమ్మున్నర్థకమేనండి. వాడిది వీలుకాదు. నేనురై లేనండి.

183

ఒక హరిదాసు అద్దంఎదట కూచుని తన స్నేహితులతో మాటా పలుకూ ఆడుతూ తలదువ్వుకుంటూ ఉండగా, ఆయన కంటె ముసిలివాడై పించన్‌సర్వీసు పాతికేళ్లు దాటిపోయిన ఒక గొప్పవాడు తలపాగాతో సహా, వచ్చి,

గొ – ఏమండోయ్! హరిదాసుగారు! అద్దంఎదట కూచుని మెరుగు పెడుతున్నట్టున్నారు.

హ – (గొప్పవాడి మీసాలకేసి దీక్షగా చూస్తూ) మరే మరే. రంగేసుగోవడం ఇప్పుడిప్పుడే అయింది.

184

పెద్దజీతం, వల్లమాలిన టెక్కూ, చచ్చినంత నిరసనభావం, అఖండమైన పిరికితనం, మాటతిరగెయ్యడంలో నేర్పూగల ఒక నగర వి. దా. ర. (విమానదాడి రక్షణ) శాఖాధికారి జీతం

బత్తెంలేని తనకింది పరివారాన్ని రక్షణ కృత్యాల్లో తరిఫీయతు చెయ్యవలి సొచ్చి, వాళ్ళు దెబ్బతగిలినవాడికి ప్రథమచికిత్స ఎల్లాచేస్తారో చూడడంనిమిత్తం తనకే దెబ్బతగిలినట్టు తను నటిస్తానని వాళ్ళతో చెప్పి, క్రిందికి పడిపోతూ,

అధి — అయ్యో! బాధబాధ! బతకను, బతకను, రక్షించండి, అయ్యో!

అనగా, వాళ్ళు, నవ్వుమొఖాలతో గబగబా ఆయన్ని వాహనం ఎక్కించి చికిత్స అభినయించగా, ఆయనలేచి,

అధి — భేష్. మాబాగాచేశారు. కాని, మీ మొఖాలు అంత కలకలలాడుతూ పెట్టడం బాగుండలేదు.

వాళ్లు — మాకు విచారం ఎల్లా వస్తుందండీ?

అధి — చిక్కు సమయంగనక రావద్దూ?

వాళ్లు — సమయం చిక్కుదైనా విషయం మీదైనప్పుడు మిమ్మల్ని ఎంతచివరదాకా మోసినా మాకు సంతోషమేనండి.

185

దాదా — హేమండీ, సోమన్నగారూ! మన హేమన్నా వొచ్చాడు సూశారా, సెల్లెంలాగా సిక్కీ!

సో — చిక్కడేం ఖర్మం?

దా — కానితిర్గుడూ అండీ!

సో — అంత పాడయాడా? విన్లేదే.?

దా — ఉద్దేషం సాలామంచిదీ అండీ, తిర్గడంమాట నే అనేది.

సో — ఎక్కడ? అందుకోసం చిక్కడం ఎందుకు?

దా — ఎందూక్కా అంటారేమండీ? కొవ్వూర్ తాలూకా

తాలూకా సీదాగా అహోరాత్రం కాంగ్రెస్ పరచారంసేస్తే, హేప్పీగా అయితుందండీ, సిక్షంకాకా ! యెర్రీలాగా సెప్తారే !

186

నాగేంద్రుడు — ఏంరా, ఫుల్లయ్యా ! మీ అమ్మమీద కేకలేసి విసుక్కుంటున్నావేం ?

ఫు — లేకపోతే, ఏమిట్రామరీ ! చంపుగు తింటూంటేనూ.

నా — ఏంజేసింద ?

ఫు — ఏంజేసిందా ! జేడకా సెక్కడో పారేసి, అది కన పడితే, పెద్దతిరపతి వెడతానని మొక్కుగుంది.

నా — అయితే నువ్వేమన్నావు ?

ఫు — పోనీ, అన్నదానవు ఎల్లానూ అన్నావు. ఏ చిన్న తిరపతో వెళ్ళవమ్మా అన్నాను.

నా — అంటే, ఏమందీ ?

ఫు — మరీ గందరగోళం చేసింది. మనస్సులో సంకల్పం ఎవళ్ళకి కలిగితేంగనక, తిరిగిపోనియ్యడం పాపంగదా అంటూ రొండు చోట్లకీ మొక్కుగుంది.

187

ఒక వి. దా. ర. భటుడు ఒకగృహం ఇవతలికి దీపంవెలుగు పడుతోందని గృహస్థుని బెదిరించి సొమ్ములాగడం అలవాటు చేసుగుని, నాలుగోసారి మళ్ళీవెళ్ళి కేకవెయ్యగా ఇంట్లోంచి ఎవ్వరూ పలకక్కపోగా, వెళ్ళిపోతూ, ఆవరణాస్థలం చివర యజమాని చుట్టకాల్చుగుంటూ కూచోడం చూసి,

భటుడు — ఏయ్ !

గృ — అయ్యో !

భ — అయ్యోట. అయ్యో యేమిటికొయ్యా ! దీపంపైకి కని పిస్తోంది. రిపోర్టు చేసేస్తాను.

గృ — పోనీచెయ్యండి. మూడుసార్లు ఇదివరకు ఈయన చూశారండి, చూసి సరిగానే ఉందన్నారు, అనిచెబుతాను.

భ — చెబితే ఏమయినట్టూ! అక్కడ బాంబుపడిపోతుంది.

గృ — అందుకనే దూరంగావచ్చి ఇక్కడ కూచున్నాను, ఆరుచుట్టలు తెచ్చుగుని.

భ — పోనీ, ఓచుట్ట యిల్లాపారెయ్.

గృ — అయిదు ఇదివరకే కాల్చేశాను.

188

బుజ్జణ్ణ — (గోదావరిస్టేషను ప్లాటుఫారంమీద గుర్లింగాన్ని కలుసుగుని) ఏమోయ్ ! గుర్లింగం ! ఎక్కడికి ?

గు — పట్నం.

బు — అప్పుడెప్పుడో ఓమాటు వెళ్లినట్టున్నావు !

గు — అవును, వెనక. చాలారోజులైంది. కాని, అప్పుడు పట్నంలో సహామే చూశాను.

బు — అదేం ? అంతా చూడకపోయావా ?

గు — అంతా ఎల్లాచూడ్డం ? (గాత్రం తగ్గించి) అప్పుడు నేనువెడతా, సగం టిక్కట్టుమీదే. అందుకని !

189 *

వంటపూటి వ్యాపారంలో జాయింటుదారైన సర్వా రావుతో,

విశ్వమ్మ — అబ్బాయి ! సర్వారావు ! ఆ ఆముదాల

పురంవా డున్నాడూ, అదుగో, వాడివల్లమనకి ఈనష్టం. వాణ్ణి పొమ్మందూ ?

స — ఉండనీండి. ఎంతమందిలేరూ ?

వి — ఓయ్, నీవేళాకోళాలు బంగారంగాను, వాడు కొంప తినేస్తున్నాడోయ్ !

స — ఏం ?

వి — ఏం యేమిటీ ! వాడికి ఏదీ సయించకపోడం లేదు. ఎప్పుడూ రొంపేనా పట్టదు పీనుక్కి. కాశీ తగులడలేదుట, అక్కడ పోనీ ఏమన్నా వొదిలి పెట్టాడేమో అనుకోడానికి. మాటల్లోనిధీ ! కడుపులో అన్నం తీసుకుతింటాడు.

స — ఓహో ! అల్లానా ! నే విన్లేదే! అన్నమా ఆధరువా వాడెక్కువ లగాయించేది ?

వి — అన్నీనూ. అన్నంతెస్తే, 'అన్నం పరబ్రహ్మ స్వరూపం' అని వదలడు. పప్పుతెస్తే పప్పుకీ బ్రాహ్మడికీ అవినాభావ సంబంధం అంటాడు. కూరతెస్తే, ఆధరువు ఎక్కువగా లేందే తనకి దిగదంటాడు.

స — ఆరి వీణ్ణితగలెయ్యా ! పచ్చడి చూపిస్తే......

వి — పచ్చడిఅంటే తనకి నాలిక లేచివస్తుందంటూ రొట్ట లేస్తాడు. చారు తెస్తే, 'వంటికి మంచి దిమ్మండీ చారు' అనడమూనూ ఊహూ దోరచడమూనూ. పులుసు తెస్తే, పులుసు ముక్కలంటే తనకిప్రాణమనీనీ, వాటికోసం తనువేరేజన్మ ఎత్తుతానని అంటాడు. సరి యిక మజ్జిగతెస్తే, ఎంతోసినా సరే, 'ఏద

వడి, ఒక్క పురుషుడు చేతులో ఉంచండి. మొదణ్ణించీ ఈగొడ్డు మజ్జిగతో బతికింది' అంటూండడం, మజ్జిగవంటి పదార్థము ముజ్జగములలోన లేదు. — అని పాటకూడా మొదలెడతాడు. ఇక మీదట వీలైతే నిన్నూ, లేకపోతే సన్నూ కొరుక్కుతింటాడు.

స — ఇదోటా! అల్లాయితే వాణ్ణి తక్షణం సాగనంపుతా!

190

అభూతకల్పనదారులైన సీనయ్యా, మీనయ్యా, కోనయ్యలు వేడెక్కిపోయిన ప్రసంగం సాగించుకుంటూ,

సీ — నేను చాలా చలిదేశాలు వెళ్ళాను. అక్కడి చలికి కన్నీళ్ళుకూడా గడ్డకట్టి పోతూండడంవల్ల, ఎంతబాధగాఉన్నా ఏడుద్దాంఅంటే వీల్లేక ఊరుకునేవాణ్ణి.

మీ — సరిసరి. నేను అంతకంటే చలిదేశాలు చూశాను. అక్కడ దీపం గడ్డకట్టిపోయింది. ఓ కర్రపుచ్చుగుని దీపాన్ని చావ గొడితే అప్పుడది ఏడుస్తూ మళ్ళీ వెలుతురు ఇవ్వడం మొదలెట్టింది.

కో — ఒస్ ఇంతేనా! నేనూ నాస్నేహితుడోకడూ కలిసి మరీ చలిదేశం వెళ్ళాం. అక్కడ నేను ఆ స్నేహితుడితో కొన్ని మాటలు అన్నాను. ఆమాటలు వాడి చెవిమీద వెళ్ళి పడే మధ్య దార్లోనే ఠక్ ఠక్ మని గడ్డకట్టి పోయాయి. అవన్నీ వాడు పోగుచేసి వెచ్చచేసుగుని తంటాలుపడ్డమీదట వాడికవి బోధపడడం జరిగింది.

సంపూర్ణం.